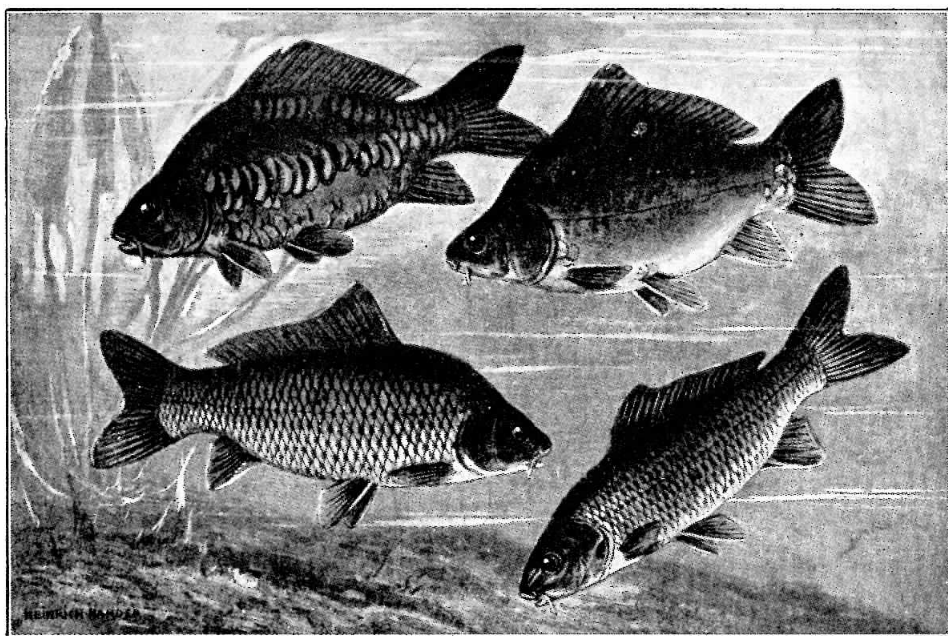
Poštarina plaćena u gotovom

RIBARSKI VJESNIK

List za unapređenje ribarstva i širenje znanja o ribama

ŠARANI

gore lijevo veleljuskavi, — gore desno aišgrindska rasa. — Dolje lijevo lauzička rasa, — dolje desno obični divlji šaran. (Uz članak Prof. J. Plančića o našim ribogojilištima.)

Izdaje: Zagrebačko ribarsko društvo — Uređuje: Zdravko Taler

God. XIII **April i maj 1935** **Broj 4 i 5**

Sadržaj broja 4 i 5

RIBARSKI VJESNIK

LIST ZA UNAPREĐENJE RIBARSTVA I ŠIRENJE ZNANJA O RIBAMA

GLASILO: *Zagrebačkog ribarskog društva — Saveza ribarskih društava Savske banovine — Zadruge za uzgoj i zaštitu riba u Savskoj banovini — Središnje ribarske zadruge kao saveza slatkovodnih ribarskih zadruga i organizacija Jugoslavije u Novom Sadu — Riječnog ribarskog društva za Primorsku banovinu u Mostaru — Centralnog ribarskog društva u Banja Luci — Pecačke sekcije V. P. P. kluba „Dunav“ u Beogradu — Pecačkog kluba „Tamiš“ u Pančevu*

GOD. XIII ZAGREB, APRIL-MAJ 1935 BROJ 4 i 5

PRVI PROPAGANDNI RIBARSKI SAJAM

Od 11 do 20 maja o. g. održan je u Zagrebačkom Zboru veliki propagandni ribarski sajam pod imenom »Naša jadranska i slatkovodna riba kao pučka hrana i izvozna roba«. Zadaća sajma je bila da dade poticaj za pojačanje rada na unapređenju ribarstva u tehničkom, privrednom i socijalnom pravcu, a osobito da našem svijetu otkrije bogatstvo domaće morske i slatkovodne ribe te da što šire slojeve konzumenata predobije za trošenje ribe kao zdrave i dobre hrane, s osobitim obzirom na paradoksalnu činjenicu, da je kod nas potrošnja ribe minimalna.

Ideju i inicijativu za ribarski sajam dao je urednik našega lista g. Zdravko Taler, a Zagrebački Zbor je preuzeo organizacione poslove. U aprilu 1934 g. održana je prva sjednica na koju su došli pretstavnici Ministarstva poljoprivrede i saobraćaja (Direkcije pomorskog saobraćaja iz Splita), Banovinske uprave Savske banovine, Biološko-oceanografskog instituta, Trgovačke i industrijske komore iz Zagreba, pretstavnici ribarskih morskih i slatkovodnih zadruga, saveza i društava, te pretstavnici mnogih drugih institucija i organizacija. Izabran je izvršni odbor i to pretsjednik Vouk Dr. Vale, sveuč. prof., upravnik Oceanografskog instituta i članovi: Danda Dr. Edo, pretsj. Zagreb. ribarskog društva, Zagreb; Domazetović Dr. Fran ban. insp., Zagreb; Giunio Petar, novinar, Zagreb; Ivančić ing. Josip, Zagreb; Kučić Juraj, ban. insp., Zagreb; Mitrović Dr. Pero, uprav. ispostave Zagr. T. I. Komore, Sušak; Plančić Josip, prof., upravnik Zavoda za primijenjenu zoologiju, Zagreb; Taler Zdravko, urednik »Ribarskog vjesnika«, Zagreb; Visin Rikard, nač. Dir. pom. saobraćaja, Split; Wickerhauser Mavro, kap. fregate u m. za obl. odb. »Jadr. Straže«, Zagreb; Zwilling Cornelius, vl. ribnjačarstva, Zdenčina. Izaslanici Zagrebačkog Zbora: ravnatelj Lujo Šafranek-Kavić i tajnik Ćiril Ćudina.

Izrađen je opsežan program i troškovnik ali je zbog nedostatka novčanih sredstava odbor odustao od priredbe velike izložbe koja bi stajala preko pola miliona dinara i za koju bi trebao dulji pripremni rok. Zaključeno **je da priredba** ostane u okviru propagandnog sajma.

Prema odzivu na prvi poziv Zagrebačkog Zbora, vidjelo se, da je potreba ovakvog sajma velika i da je posao započet u pravi čas, jer je naišao na neobično veliko i svestrano razumijevanje. To je dalo upravi Zagrebačkog Zbora i pripremnom odboru još više poticaja da nastave rad pa su zamoljene i novčane pripomoći od nadležnih. Obzirom na aktuelnu važnost pomogli su ovaj propagandni sajam novčanim potporama i posebnim povlasticama: Kr. Vlada, Kr. banska uprava Savske, Dunavske i Vardarske banovine, Općina grada Zagreba, Jadranska Straža i Narodna banka. Oceanografski institut i Direkcija pomorskog saobraćaja iz Splita su sudjelovanjem i izložbenim predmetima osobito pomogli morski dio sajma.

Pripremni odbor i uprava Zagrebačkog Zbora počeli su osim spremanja sajma i propagandnu akciju još početkom g. 1934 U cijelom lancu članaka po novinama i časopisima u Zagrebu i drugim gradovima, prikazivan je smisao ribarskog sajma i ujedno svakom prilikom vršena opća propaganda za konzum ribe i za unapređenje ribarstva. Nema sumnje, da će i ovo često i opsežno pretresanje ribarskih pitanja u dnevnoj i drugoj štampi tokom 1934 i 1935 godine dati dobre plodove, kao i sam sajam.

Glavna svrha t. j. da se propagira potrošnja ribe a time pojača ribarska produkcija i unapredi ribarstvo, mogla se postići prikazom živih i svježih riba, ribljih prerađevina, a najbolje i najsigurnije dobrom prilikom da se posjetioci uvjere o slasti i dobroti ribe. Sav ostali propagandni materijal trebalo je smjestiti tako da pojača učinak ribe i da osigura uspjeh sajma.

Požrtvovnim radom postigli su agilni članovi pripremnog odbora, da je do mjeseca maja o. g. bilo sve pripravno za otvorenja sajma.

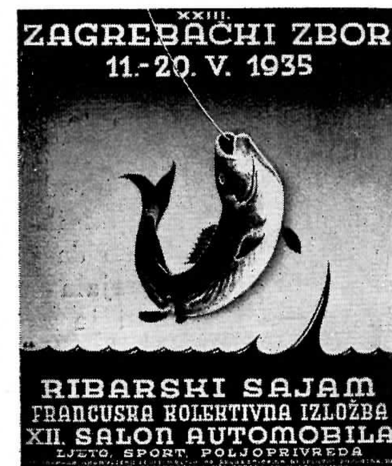
Dne 11 maja, u prisustvu izaslanika Nj. Vel. Kralja, brigadnog artil. generala g. Milana Pešića. pretstavnika Kr. Vlade g. Dra Milana Vrbanića, ministra trgovine i industrije, g. Dra Ljubomira Tomašića, pretsjednika Senata, g. Dra Marka Kostrenčića, bana Savske banovine, g. Rudolfa Erbera, pretsjednika općine grada Zagreba i pretsjednika Zagrebačkog Zbora, te stotine drugih odličnika i pretstavnika, otvoren je dugo pripremani ribarski sajam.

Ministar trgovine i industrije g. Dr. Milan Vrbanić, otvarajući ovogodišnju proljetnu priredbu Zagrebačkog Zbora rekao je, među ostalim, i ovo:

»U drugim se naprednim državama, naročito u sjevernoj i južnoj Evropi uvelike propagira konzum ribe, jer je nauka dokazala, da je to u interesu narodnog zdravlja i njegovog fizičkog i duševnog razvitka.

I dok se u evropskim državama potrošak ribe kreće od 20—40 kg godišnje po glavi stanovnika, naše pučanstvo ne troši prosječno niti jedan puni kilogram ribe godišnje po glavi. Ovu razliku treba u prvom redu pripisati dosadašnjem pomanjkanju svake propagande za konzum ribe u našoj zemlji. Uslijed svega toga naša je riblja trgovina skučena i nerazvijena, a sve se to negativno odrazuje i na samu produkciju naše slatkovodne i morske ribe, jer privatna inicijativa ne nalazi računa, da se jače angažuje u tom poslu.

Bezuslovno je uinteresu naše narodne ribarske privrede, da se ovo stanje popravi, pa je stoga bila vrlo dobra zamisao da se organizuje ovaj prvi Ribarski sajam u Zagrebu, jer će on sigurno mnogo doprinijeti, da se stvore povoljniji preduslovi za razvoj naše riblje trgovine na domaćem tržištu podizanjem interesa za konzum u širokim krugovima potrošača. Naša je ribarska proizvodnja bila do sada upućena u glavnom u pogledu plasmana na strane pijace. Vanjski se svijet međutim sve to jače ograđuje protiv svakog uvoza, pa tako i uvoza ribe, bilo to svježe ili konzervirane. Ta su se ograđivanja i zabrane napose manifestirale u zadnje doba, što je našu ribarsku proizvodnju, naročito morsku, dovelo do vrlo teškog stanja, jer ona ne može više svoje viške nesmetano da izvozi. Zato će biti dužnost sviju nas, da ovu propagandu za konzum ribe u zemlji, koju je Z. Z. tako uspješno započeo nastavimo po jednom smišljenom i sistematskom planu, kako bi osigurali našoj ribljoj privredi njen opstanak i bolji razvitak organizacijom domaćeg tržišta, koje će za nju biti sigurnije, a i povoljnije od bilo kojeg stranog tržišta.. Uvjeren sam, da će uspjeh ove akcije imati najbolje posljedice u gospodarskom, zdravstvenom i socijalnom pogledu.«

Plakat za ribarski sajam

Po mišljenju svih mjerodavnih lica, kao i po interesu ogromnog broja posjetioca, ribarski sajam je postigao svoju svrhu, a na zainteresovanim ribarskim organizacijama, kao i nadležnim vlastima ostaje zadaća, kako je to naglasio i g. Dr. M. Vrbanić, ministar trgovine i industrije, da iskoriste uspjeh i da njegove plodove umnože i njeguju.

Ribarski sajam bio je smješten u najvećem paviljonu Zagrebačkog Zbora, a neki objekti su bili i na slobodnom prostoru izvan paviljona te u sporednim paviljonima.

Glavna dvorana sa galerijama bila je nakrcana raznim izložbenim predmetima i uvijek ispunjena velikom masom posjetilaca.

Računajući sa najsigurnijim sredstvom propagande u ovom slučaju, ribom kao hranom, najveća je pažnja posvećena ribarskim kuhinjama i ribljoj restauraciji na samome sajmu. Gradska plinara u Zagrebu uredila je veliku i uzornu (15 m dugu i 6 m široku) kuhinju za pripremanje morske ribe. Jadranska plovidba dala je na svoj trošak jednog prvoklasnog kuhara s pomoćnikom, koji su u toj kuhinji odijeljenoj samo staklenom stijenom od posjetioca, priređivali morsku ribu na razne načine. Gradska električna centrala uredila je kuhinju jednakih dimenzija za slatkovodnu ribu. U jednoj i drugoj kuhinji bile su postavljene najmodernije sprave i uređaji ne samo za priređivanje riba, nego i za čuvanje, hlađenje riba (frižideri u pogonu), pranje suđa itd. Uz to su ribari iz Dalmacije uredili na slobodnom prostoru ribarsku kućicu, gdje su pekli i spremali ribu na svoj način. Ribari iz Osijeka (Osječki ribolovni športski klub) i Apatina te Novog Sada poslali su svoje ljude, koji su u kotlovima kuhali poznatu riblju čorbu.

Riba je posjetiocima pružena u svim mogućim priredbama, a prodavana je i svježa za domaću potrošnju. Uz ribu bilo je i drugih jestivih morskih životinja te slatkovodnih raka. Dobar uspjeh su postigle sušene jegulje i pastrve iz Ohridskog Jezera. Posebna atrakcija su bile krupne morske i slatkovodne ribe, kao i jastozi i hlapovi oko kojih se je kupila radoznala publika. Svježa riba je dopremana svaki dan najmanje jedanputa tako da je svaki čas stizala nova atrakcija, koja je često vrlo brzo nestajala u ribarskim kuhinjama ili su je posjetioci odnosili kući, kupivši je za vlastitu potrošnju. Organizatori su imali mnogo brige i posla da zalihe svježe ribe obnove, što nije bilo ni malo jednostavno i riba nije uvijek s potrebnom brzinom mogla da stigne.

Znameniti lički raci prodavani su u velikom broju, a dunavski somovi su zajedno sa šaranima iz raznih ribnjačarstva postigli rekordnu visinu potrošnje. Od morske ribe isticali su se kapitalni zubatci, grdobine, psi, tunji, zatim trlje, cipli, skuše i srdele i t. d.

U šest akvarija (dužine po 1 m) bile su smještene morske ribe i druge životinje. Morska voda je dovezena nekoliko puta uz velike poteškoće i znatne troškove te je načinjen pomoću pumpe uređaj za mijenjanje vode, kao i uređaj za dovod kisika. Morski akvariji su postavljeni i uređeni pod vodstvom upravnika Biološko-oceanografskog instituta g. Dra V. Vouka, sveuč. profesora, a uređaj je izvršio sa pomoćnim osobljem kustos instituta g. Dr. Tonko Šoljan. Uspjeh morskih akvarija bio je vrlo velik, sudeći po neprekidnoj gužvi publike oko akvarija. U tom pogledu može uprava Zagreb. Zbora biti zadovoljna, jer su morski kao i slatkovodni akvariji izvršili svoju zadaću propagande.

Slatkovodnih akvarija (dužine od po 1 m) bilo je 18 sa tekućom vodom i 6 bez dovoda vode, koja je mijenjana u određenim rokovima. Ove akvarije uredili su gg. Prof. Josip Plančić i Zdravko Taler. U njima su smještene u glavnom najvažnije naše slatkovodne ribe, koje dolaze

na tržište za potrošnju. Uz njih bile su izložene i neke druge manje važne vrste za popunu i dekoraciju. Veoma veliki troškovi za akvarije našli su svoje opravdanje u rekordnom interesu posjetilaca upravo za ovaj dio izložbe, koji je tako neposredno prikazivao jedan dio života iz vodenih dubina, što su obavijene, osobito za šire slojeve, nepoznatim tajnama i nedostupne ljudskom oku u slobodnoj prirodi.

U akvarijima su bile smještene ponajprije potočne pastrve i raci, zatim kalifornijske pastrve i glavatice. Ove su se vrlo teško držale te je konac sajma samo jedna doživjela. Zatim su slijedili vretenci i manjići, grgeči i razna savska bijela riba (crvenperke, klenovi itd.). Poseban

Propagandni plakat na ribarskom sajmu za potrošnju ribe

akvarij zuzimali su smuđevi, a do njih kečige iz Save. Jedni i drugi su također teško podnosili život u akvariju te je od kojih 20 kom. do konca sajma preostao samo 1 živi primjerak. Somovi su se dobro držali, kao i karasi, linjaci i šarani. Dva osobito krupna šarana (10 i 14 kg) nastradali su nepredviđenim slučajem poslije nekoliko dana. Štuke su zauzimale poseban akvarij, a među njima su se isticale dvije svojom krupnoćom. Mrene su bile u posljednjem akvariju sa tekućom vodom, a dalje su slijedili patuljasti somovi, zlatne ribice (koje u ribnjacima kod K. Zwilinga dosegnu težinu do 1 kg) i t. d. Morski i slatkovodni akvariji bili su odijeljeni od izložbene dvorane i smješteni u taman prostor, dok je nad svakim akvarijem postavljeno svjetlo tako, da su ribe bile u svijetlom, a gledaoci u tamnom prostoru. Time je pojačan efekat živih riba.

U dvorani su razmještene vitrine sa raznim modelima ribarskih sprava u naravnoj i umanjenoj veličini, dok su nad cijelom dvoranom bile razapete i obješene brojne mreže. Isticali su se starinski drveni

cehovski sanduci-blagajne iz Apatina i drugih mjesta, kao i ribarske zastave, stare povelje, zanatlijske knjižice i slično. Na desnoj strani dvorane bila je na podnožju u obliku pozornice, smještena ribarska lađa (leut) iz Vranjica kod Splita sa svim alatom za ribolov, a iza lađe su prikazane ribarske kuće i obješene mreže. Posebna dva odjeljenja zauzimali su akvariji sa ukrasnim (tropskim) ribicama, izloženim po privatnim firmama. Stijene su bile zauzete sa fotografijama i tabelama, a duge dvije vitrine su sadržavale oko 100 transparetnih fotografija (u pozadini osvjetljenih) sa prizorima ribolova na moru i slatkim vodama izrađenima po snimcima Ribnjačarstva Zwilling te gg. Dra. Siniše Stankovića, Dra Tonka Šoljana, Zdravka Talera, Antuna Viličića i drugih. Mnoge od tih slika isticale su se rijetko viđenim — za publiku — prizorima ribolova.

Na galeriji, a dijelom i u dvorani, bile su izložene slike naših slikara umjetnika, koje su prikazivale ribe, ribare i prizore iz ribolova i ribarskog života, more, rijeke itd. Posebnu grupu su činile kolorirane fotografije Veljka Vidovića iz ribarskog života. Na galeriji je također bio i tonkino u kojem su prikazivana tri ribarska filma, od toga jedan Ufin o životu u Jadranskom Moru, a drugi danski propagandni ribarski film. Odijeljen prostor zauzimale su slike društva »Goranin«, a isticala se je izložba Jadranske Straže sa slikama s mora.

Pomoću letaka i plakata pravljena je propaganda za narodna imena riba te je podijeljeno 20.000 letaka s narodnim imenima. Dijeljena je brošura Dra Slavka Mužinića »Riba kao čovječja hrana«, zatim brošura Gustava Šrajbera »Morska riba zdrava i tečna hrana«, sa uputama za pripremanje i konzerviranje riba, raka i mekušaca.

Zagrebački Zbor je štampao posebne plakate u reklamne svrhe, a jedan za potrošnju ribe.

Od privatnih izlagača valja spomenuti izloženi ribarski pribor i alat tt. Josip Balković, mreže Prve srpske fabrike mreža, spužve i koralje Koraljsko-spužvarske zadruge iz Zlarina, konzerve Centralne ribarske zadruge i tvornice ribljih prerađevina iz Crikvenice itd.

Uz ribarski sajam pravljena je i turistička propaganda u kojoj su sudjelovala naša velika parobrodarska društva, Putnik, Jadranska Straža i drugi.

Zagrebački Zbor, iskušan u raznim priredbama, pobrinuo se je za dovoljnu reklamu ribarskog sajma, koji je i sam po sebi privlačio mase posjetilaca. Usprkos velikih troškova i žrtava te raznih neprilika i zapreka u improviziranom pogonu velikog aparata restauracija, kuhinja, prodaje svježe i priređene ribe, sajam se je uglavnom glatko odvijao tokom 10 dana i izazvao je veliki interes u svim krugovima. Mnogi objekti na sajmu bili su osim toga i vrlo poučni pa su hiljade školske djece uz osobitu pogodnost, imale prilike da nešto nauče o ribama i ribarstvu te je time još uvećan uspjeh ove priredbe.

RIBARSKE KONFERENCIJE U ZAGREBU

Prigodom ribarskog sajma održane su također i ribarske konferencije dne 13—15 maja o. g. u bivšoj sabornici u palači Banske uprave. U prisutnosti bana Savske banovine g. dra Marka Kostrenčića, komandanta IV armije armijskog generala g. Pantelije Jurišića, pretsjednika općine grada Zagreba g. Rudolfa Erbera, pretstavnika Ministarstva poljoprivrede g. ing. Vladislava Valente te mnogih drugih izaslanika svečano su otvorene konferencije govorom pretsjednika g. dra Otona Frangeša, profesora universiteta, ministra u p. i senatora. Konferencija je dala počast uspomeni blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I Ujedinitelja, a zatim je prihvatila pozdravne brzojave Nj. Vel. Kralju, Nj. Vis. Knezu Namjesniku Pavlu, pretsjedniku Ministarskog savjeta s molbom da i ribarstvo uvrsti u veliki program unapređivanja privrede, zatim ministrima saobraćaja, trgovine i poljoprivrede.

Nakon toga pretsjednik dr. Frangeš u kraćem govoru prikazuje stanje ribarstva kod nas, njegovu važnost za cjelokupnu narodnu privredu. Navađa brojke iz kojih se vidi ta važnost, ali spominje ujedno i činjenicu da se ribarstvo, posebno morsko, u zadnje dvije godine nalazi kod nas u takovoj krizi da zarada ribara iznaša mjesečno jedva 200 dinara. U istom stanju nalazi se riječno i jezersko ribarstvo.

Pomoć se očekuje od Kr. vlade. Ističe da su se na konferenciji skupili izaslanici svih krugova kojima je na brizi ribarstvo, a za ovakav odličan sastav konferencije zasluga je pripremnog odbora, u kome se nalaze kao pretsjednik sveuč. prof. g. dr. Vale Vouk, upravnik oceanografskog instituta u Splitu, a kao članovi gg. dr. Franjo Domazetović, inspektor Banske uprave, ing. Josip Ivančić, prof. Josip Plančić, šef Zavoda za primijenjenu zoologiju, Zdravko Taler, svi Zagreb. Kao pretstavnik Zagrebačkog Zbora bio je u tome odboru ravnatelj g. Lujo Šafranek-Kavić.

Kao prvi referent govorio je dr. A. Ercegović (Split) o osnovima racionalnog i savremenog ribarstva. Počeo je sa činjenicom da, kao svuda, nauka pomaže i praktično ribarstvo. Ta nauka koja je važna za ribarstvo zove se oceanografija. Važnost oceanografije razlaže na primjeru new-foundlandskih ribara, kojima je pred nekoliko godina nestala riba koju su tamo godinama lovili. Naučnim istraživanjem ustanovilo se da su jata bakalara, koja kako je poznato traže hladnu vodu, otišla k obalama Grönlanda. Ribari koji su se zaputili onamo slušajući savjete učenjaka imali su doista obilan lov.

Kod riba često se dešava da je lov neke godine znatno slabiji. Ispočetka se držalo da one mijenjaju smjer svoga puta, ali je nauka pokazala da tome nije tako, nego da te fluktuacije u količini lova ovise o rastu i obnavljanju ribljih naselja. Moderna je nauka sada u stanju da donekle proriče te fluktuacije.

Nauka kaže ribarstvu što ima da koje godine očekuje od lova, ona mu kaže do koje je granice ribolov racionalan, da ne uništava odviše riblja naselja, kada je premalen a kada prevelik. Nadalje unapređuje nauka ribarstvo vještačkim kulturama pa i naseljavanjem dijelova mora gdje morsko dno može da hrani veća riblja naselja. Oceaonografske institute imadu gotovo sve države. Predavač napose ističe Italiju, Sovjetsku Rusiju i od malih država Dansku. I u našoj državi osnovan je konačno pred par godina institut za istraživanje Jadrana (Oceanografski institut), ali da taj institut bude doista za naše ribarstvo ono što bi trebao da bude, treba on moralna i materijalna sredstva kojih zasada nema. On se još nalazi u početku rada, u početku organizovanja.

Zatim je govorio g. dr. Tonko Šoljan, Split, o biološkim problemima ribarstva na Jadranu. Tehnika ribolova u stanju je da samu sebe dovede u pitanje. Zato nauka ima da kaže, koji je optimalan intenzitet ribolova. Racionalan ribolov mora da troši, tako reći, kamate, a ne da dira riblju glavnicu. Važno je poznavati produkcijsku snagu mora, jer je dokazano da seobe riba uslijeđuju najviše radi rasploda i hrane. Problemi ribarstva na našem Jadranu dvostruki su: problem ribolova i problem gajenja riba. Govori o ribolovu jednu milju uz obalu, te o ribolovu na otvorenom moru. Na pitanje da li naš ribolov pretstavlja nedovoljno, dovoljno ili preveliko iskorišćavanje, referent zauzima stajalište da se čini da je premalen. Dio svog referata posvećuje pitanju lova t. zv. plave ribe, o kojemu se poslije razvila opširna diskusija.

Nato je govorio g. Gustav Šrajber iz Splita o tehnici našeg ribarstva. Prikazuje naše ribare, lađe, mreže i ostali njihov alat. Utvrđuje da se naša ribarska tehnika u novije doba znatno razvila i da kroči svome cilju. Naše je more otvoreno ribi selici. Što je za sjeverna mora haringa i bakalar, to je za naš Jadran srdela i skuša, te tuna i njoj srodna riba. Postoje svi preduslovi za dobar i racionalan razvoj našeg ribarstva u budućnosti, te referent ukratko navađa što je potrebno da se oni ispune, tako da morska riba ne bude više luksusni artikal nego pučka hrana.

Iza njega govorio je arh. Vlatko Vidmar iz Sušaka. I njegov referat osobito se bavio pitanjem koje je postalo aktuelno u najnovije doba, pitanjem lova tune stalnim tunjarama odnosno na kalifornijski način na otvorenom moru. Na tom pitanju razvila se opširna diskusija. U svom referatu g. dr. Pero Mitrović govorio je o trgovini i prometu morskom ribom te o potrošnji morske ribe u našoj državi. Naveo je primjere, po kojima se vidi, da od 32 pomorske države na svijetu, Japan s godišnjim potroškom ribe od preko 2 milijarde kilograma, troši najviše ribe, dok je, što se potrošnje tiče, na zadnjem mjestu Bugarska s nepuna dva milijuna kilograma. Naša se država nalazi na četvrtom mjestu odostraga, dok Italija koja živi što se tiče hvatanja riba u istim oceanografskim prilikama, kao i mi, troši godišnje oko 100 milijuna kilograma ribe, a

Grčka oko 40 milijuna kilograma. Te brojke dokazuju našu trgovačku nesposobnost i dezorganiziranost, tim više, što je naša roba takove kvalitete, da joj je teško naći premca. Svakako da je razvitak trgovine u mnogome ovisan o ostalim faktorima, kao saobraćaj, financije, pa razne tehničke prepreke, no to bi se sve dalo uz malo dobre volje odstraniti. Da nije potrošnja veća razlog je svakako prevelika skupoća. Predavač nadalje podnosi neke prijedloge, među kojima u prvom redu ističe potrebu, da se nađe tržište za ribu osim Zagreba i u Beogradu, Ljubljani, Sarajevu i ostalim gradovima u državi, a da to već nije nađeno, razlog je u tome, što bi u svim tim mjestima trebalo podići ribarnice s hladionicama.

Nakon toga je održan referat glavnog sekretara Trgovačke komore u Splitu g. Save Boškovića o temi: »Srednje primorje i trgovina ribom.«

G. Josip Skomerža iz Crikvenice govorio je o trgovini ribom u primorju Savske banovine.

Zatim je govorio g. Drago Miličić iz Splita o staleškim organizacijama ribara na Jadranu.

O zakonodavstvu i upravi govorio je g. dr. Pero Mitrović, nabrojivši sve zakone i naredbe, koje se tiču ribarstva na Jadranu i rijekama.

U slatkovodnom dijelu konferencije govorio je profesor univerziteta iz Beograda g. Dr. Siniša Stanković o slatkovodnom ribarstvu sa naučnog stanovišta te u svom referatu ističe, da ne poriče veliki značaj morskog ribarstva, no ukazuje, da momentano slatkovodno ribarstvo kod nas po svojoj produkciji daleko nadmašuje morsko ribarstvo. To je uslovljeno visokim produktivitetom naših voda. Prije svega u našoj državi dolaze u obzir velika južna jezera, čiji godišnji produktivitet iznosi oko dva milijuna kilograma. Veliko riblje bogatstvo naših velikih voda tekućica je u rapidnom opadanju, i to uslijed melioracije i isušenja pojedinih kompleksa zemlje. To je i razumljivo jer je riblje bogatstvo tih voda dolazilo od veličine plavnoga terena. Uslijed razvitka civilizacije, to se opadanje ne može ničim spriječiti. Male planinske tekućice, vode našeg krša, odlikuju se bogatstvom pastrve. Najzad u velikoj panonskoj ravnici postoje najidealniji uslovi za razvoj ribogojstva, te otuda naše slatkovodno ribarstvo zauzima zavidan položaj u cijeloj Evropi.

Za velika jezera treba preći sa sistema maloga gospodarstva pojedinačnih ribara na sistem velikog gospodarstva, eventualno putem zadružnih ribarskih organizacija. Za velike tekućice, čije se opadanje ribljeg bogatstva ne može spriječiti, treba pomišljati na potpunu preorijentaciju u smislu prelaza na vještačko gajenje riba u ribnjacima. I na posljetku za male pastrvske planinske vode treba uvesti sistem revirne eksploatacije u cijeloj zemlji te s druge strane pristupiti aktivnome podizanju vještačkog gajenja pastrve. Ovo važi u prvome redu za vode

našega krša, u kojima postoje svi potrebni uslovi za intenzivan rezultat salmonikulture, odnosno vještačkog industrijalnog gajenja pastrva.

Zatim je g. prof. Josip Plančić održao referat o ribarsko-biološkom istraživanju voda kao osnovi za racionalno ribarsko gospodarenje. Opisuje stanje slatkovodnog ribarstva, koje se nalazi u vrlo slabim prilikama i u opadanju u javnim vodama tako, da je umjetno ribarstvo kod nas jedino u stanju da ga nadomjesti. Regulacije voda, prometna sredstva itd. vode tome, da nestaje prirodnih zakloništa i mrijestilišta. Konačno pomanjkanje sredstava za podignuće mrijestilišta za rasplod i nasađivanje u javnim vodama, kao i pomanjkanje ribarskog zakona, mnogo doprinose nazadovanju ribarstva u javnim vodama.

Konačno se osvrće i upozoruje na primjere obolenja riba. Postoje sredstva da se spriječi obolenje i propast ribe. Kao upravnik zavoda za primijenjenu zoologiju u Zagrebu iznaša rezultate rada toga zavoda. Taj rad je bio vrlo poučan i zanimljiv i opravdano je očekivanje da će biti moguće postići da naše ribarstvo doprinese nacionalnoj privredi.

G. Milan Drnić, bivši referent za ribarstvo u Bosni i Hercegovini te kasnije u Savskoj banovini govorio je o napučivanju rijeka i potoka ribom. Prikazuje teško stanje naših potoka i rijeka, koji su već suviše neracionalnim lovljenjem iscrpljeni. Nadalje ukazuje na to, kako se i opustjele vode mogu iskoristiti za ribarski sport, jer većina ribića sportista ne ide za tim, da ulovi mnogo ribe, već to radi iz zabave. Preporuča osnivanje ribarskih društava, koja su jedino u mogućnosti da uz vlasti paze na racionalno iskorištavanje potoka i rijeka.

G. ing. Josip Ivančić daje referat o vještačkom ribarstvu (ribnjačarstvu) pa u svom referatu govori o postajanju vještačkih ribarstva, načinu gajenja ribe u ribnjacima, navodeći ujedno statistiku o vještačkim ribarstvima u Jugoslaviji, iz koje se vidi da takovi ribnjaci zapremaju površinu od 10 hiljada jutara. Godišnja proizvodnja ribe sa tih jezera je oko 2 i pol milijuna kilograma, što pretstavlja vrijednost oko Din 20 milijuna. Zatim govori o tome, kako imademo još vrlo mnogo zemljišta, koje se zbog različitih razloga ne može ni zašto upotrebiti, pa bi trebalo osnivati ovakova vještačka jezera. Time bi ujedno godišnje oko 100 milijuna kubičnih metara vode iz naših većih rijeka morali napuštati u takove doline, što bi opet u nekoj mjeri spriječavalo redovne godišnje poplave. Govori nadalje o nastavi ribarstva u osnovnim, srednjim i gospodarskim školama, te zaključuje, da će se naše ribarstvo tek onda moći posvema razviti, kad putem škole izobrazimo jedan kader mladih i vještih ribara.

G. Dr. Kostial-Živanović govori o izvozu slatkovodne ribe na koju smo, obzirom na slabi konzum riba u zemlji apsolutno upućeni. Nabraja glavne uvozničke zemlje, kao i poteškoće, s kojima se mora naš izvoznik boriti. Uslijed poteškoća kod izvoza, koje se sastoje u skupom podvozu jer samo živa riba dolazi u obzir za eksport, znači, da se 4 puta više mora

zaračunati za 1 kg žive ribe, jer ona putuje u bačvama u vodi i te bačve i oprema dolaze opet natrag sa vagonom. To iznosi oko 40 posto od cijene ribe, pa ako se uzme da šarani stoje u ribnjacima 8 Din po 1 kg, onda riba postaje skupa. To vrijedi za domaći podvoz, dočim su za inozemstvo troškovi još veći. Dolaze u obzir izvozne takse, uvozne takse, pregledi, devizni propisi, kliring-obračun, čekanje na novac i t .d. Sve to je sasma onemogućilo izvoz ribe i ribnjaci stoje pred propasti. Domaći konzum ribe iz ribnjaka je jedva 30 vagona, tako da to ne može pokriti režiju, iako je prirast ribe u tim ribnjacima osobito povoljan kao rijetko gdje. Predstoji dakle propast našeg ribnjačarstva i tako će tih, za drugu kulturu neplodnih 10.000 jutara površine zemlje, morati biti napušteno. Ali od toga prijete velika zla, jer se ta količina vode prije razlijevala i poplavljala silne površine polja i plodne zemlje, koja su sada time zaštićene od poplave, nu kada će biti ribnjaci napušteni, onda će i ti nasipi povremeno nestati, jer neće biti onog koji te nasipe redi i uzdržava.

O slatkovodnom ribarskom zadrugarstvu referisao je predsjednik Središnje ribarske zadruge iz Novog Sada g. Alfred Čebular. Dao je izvještaj o stanju ribarstva na Dunavu. Kao nadzornik ribarskih zadruga i kao agilan radnik pokazuje zamjerne uspjehe zadruga, ali tuži se na zastarjele ribarske zakone, po kojima su ribari danas kao i prije ujedinjenja dužni posjedovati dvije ribolovnice, za dunavsku i savsku banovinu posebno i t .d. Kod nas su tereti preveliki za ribarske zadruge. Osim toga se žali na konkurenciju Državnog dobra Belje.

O projektu novog jedinstvenog ribarskog zakona za slatkovodno ribarstvo govorio je g. Dr, Ljudevit Prohaska, načelnik Ministarstva poljoprivrede u m.

O ribarskoj nastavi govorio je g. Dr. Slavko Mužinić, a o turizmu i ribolovu g. Zdravko Taler. Time je konferencija završena, a posebni odbor sastavio je tekst zaključaka konferencije, koje donosimo u ovom broju na drugom mjestu (str. 108 i 109).

Prema zaključku konferencije trebali bi svi referati, kao i stenografski zapisnik cijele diskusije, izaći štampani. Stoga smo ovdje donijeli samo neke izvatke iz referata.

Dr. VILIM MRŠIĆ, ZAGREB

RIBLJE BOLESTI

(Nastavak).

Dok je dakle jako lako ustanoviti bolest plinskih mjehurića, ako je prezasićenost vode sa plinom visoka i zato smrtonosna, tim teže se prepoznaje ova bolest, kada je prezasićenost plinom baš tako velika, da škodi ribi, ali ipak nije katastrofalna. Onda naime simptomi nisu tako

tipični, osobito zato, jer fali najglavniji znak, a to su plinski mjehurići ispod epiderme. Ribe su onda samo malo nemirnije nego obično, oči malo više izbuljene, peraje su malo poderane, dok se inače pričinjaju ribe zdrave i dobro žderu. Ali ipak ako prezasićenost vode dulje (više tjedana) traje, ribe uginu na oko bez ikakvog razloga. I kod seciranja ne možemo naći ništa osobitoga.

Ako dakle u nekoj vodi ribe uginu, bez na oko vidljivog uzroka, ako mrtve ribe izgledaju jake i zdrave i pokazuju većinom položaj ugušenih riba, samo nisu blijede, onda postoji sumnja, da takove ribe trpe od plinske bolesti u slabom stepenu, dakle bez tipičnih simptoma. Moramo zato u takovim slučajevima držati na umu, da je možda prezasićenost vode sa plinom kriva ugibanju riba. Dali je tome doista tako, to možemo ustanoviti samo analizom vode. Kako se analizira sadržaj kisika u vodi, to smo već opisali. Ali kod bolesti plinskih mjehurića ne dolazi u obzir samo kisik nego i dušik i ugljična kiselina.

Ustanovljivanje sadržaja dušika u vodi.

Analiza dušika je dosta komplicirana, pa se zato ne da provesti na licu mjesta nego samo u laboratoriju. K tome kod analize dušika nije tako važno, da provedemo analizu odmah nakon uzimanja pokusne vode, jer se dušik drži dosta dugo u vodi, pa nema opasnosti, da bi se sadržaj dušika u vodi promjenio dok proba dospije u laboratorij. Razumije se, da moramo bocu sa pokusnom vodom dobro začepiti i da ne smije biti u njoj zraka, nego mora biti sasvim do gore napunjena pokusnom vodom.

Ustanovljivanje sadržaja ugljične kiseline u vodi.

Kod analize ugljične kiseline je međutim potrebno, da istražimo pokusnu vodu **o d m a h** na licu mjesta, jer bi se inače sadržaj ugljične kiseline u pokusnoj vodi za vrijeme transporta do laboratorija već nakon kratkog vremena toliko promjenio, da bi kasnije dobili sasvim krive rezultate.

Važno je zato, da se upoznamo sa metodom kako se ustanovljuje sadržaj slobodne ugljične kiselne u vodi.

Postupak je dosta jednostavan:

1) Napunimo jednu bočicu sa 200 ccm pokusne vode, naravno tako, da se kod toga pokusna voda čim manje miješa sa zrakom.

2) Pridodamo 1 ccm otopine od 0,375 g fenolftaleina na 1 lit. alkohola (96%).

3) Titriramo sa biretom sa otopinom od 1/20 normalne natrijske lužine, sve dotle dok se pokusna voda bojadiše ružičasto. Ova ružičasta boja mora biti tako trajna, da ostane najmanje 5 minuta.

4) Svaki ccm upotrebljene natrijske lužine odgovara 2,2 mg CO_2. Da dobijemo sadržaj ugljične kiseline u mg na litru vode moramo multiplicirati količinu upotrebljene natrijske lužine sa brojem 11.

Ova je analiza zato važna, jer nije svejedno, dali je bolest plinskih mjehurića prouzrokovana prezasićenošću kisika, dušika ili ugljične kiseline. Sredstva naime, koja moramo upotrebiti da spasimo bolesne ribe,

su drugačija, kada se radi o prezasićenosti kisikom, a drugačija ako se radi o prezasićenosti dušikom ili ugljičnom kiselinom.

Sredstva obrane protiv bolesti plinskih mjehurića.

Kod prezasićenosti **k i s i k o m**, koja može nastupiti samo u naravi, naime samo tamo, gdje imade zelenih biljaka i alga u vodi, možemo spasiti bolesne ribe na taj način, da pojačamo struju vode, jer se samo **m i r n a** voda može tako napuniti suvišnim kisikom, da može postati opasno po ribe. Čim voda struji, otiče voda sa suvišnim kisikom, a nadoknađuje ju normalna voda, pa se ribe brzo oporave.

Dok ribe još nisu sasvim mrtve od plinskih mjehurića, još im uvijek imade spasa. U normalnoj vodi se ribe jako brzo oporave, makar su već nastupili jaki i mnogobrojni simptomi bolesti. Zato bi naravno bilo korisno, da ribe koje trpe od bolesti plinskih mjehurića jednostavno prenesemo u normalnu vodu. To međutim nije uvijek moguće, jer nam ni u naravi, a ni u slučaju kada smo ovisni o vodovodnoj vodi, druga koja normalna voda obično ne stoji na raspolaganju.

Kada se radi o prezasićenosti vode **u g l j i č n o m k i s e l i n o m** onda su sredstva, koja moramo proti toga upotrijebiti, da spasimo ribe, baš protivna onima, koja upotrebljavamo kod prezasićenosti kisikom. U tom slučaju moramo **s m a n j i t i** struju vode, jer čim više voda struji, tim više nove ugljične kiseline dolazi u bazen ili u ribnjak.

Prezasićenost vode ugljičnom kiselinom može nastupiti samo u vodovodnoj vodi ili u vrelima. Ako nastupi u vrelima, onda je najbolje, da se takova voda uopće ne upotrebljava za snabdjevanje ribnjaka. Zato je važno, da prije nego uređujemo ribogojstvo ili ribnjak, uvijek točno istražimo i analiziramo vodu, kojom kanimo snabdjevati ribnjake.

Za slučaj pak, da smo **o v i s n i** od vrela, koje sadrži previše slobodne ugljične kiseline ili da nam preostaje za uzgoj riba samo vodovodna voda, koja je prezasićena ugljičnom kiselinom, onda moramo nastojati, da različitim sredstvima oslobodimo vodu od suvišne ugljične kiseline. To ćemo postignuti na taj način, da pustimo vodu teći prije nego dospije u ribnjak ili bazen, preko šljunka od mramora ili kamena vapnenca u opće, jer taj veže ugljičnu kiselinu, a osim toga se voda pri tome miješa sa zrakom i jedan dio slobodne ugljične kiseline prelazi u zrak. Dobro je zato također, da takovu vodu prije ulaska u ribnjak, jako raspršimo, pa da je pustimo da teče tekar izvjesni dio puta polako u plitkom koritu sa velikom površinom, jer na taj način imade suvišna ugljična kiselina prilike, da prelazi iz vode u zrak.

Kod prezasićenosti vode dušikom upotrebljavamo ista sredstva kao kod prezasićenosti vode ugljičnom kiselinom, samo što dušik treba mnogo dulje dok izađe iz vode.

Od bolesti plinskih mjehurića najviše strada mlađ pastrva, ali može također oboliti mlađ drugih riba, pa i starije velike ribe. Jaja riba i mlađ dok još imade žumanjčani mjehur nisu tako osjetljivi za prezasićenost vode plinom.

Kiselinska bolest.

Važan faktor po zdravlje ribe je također kemijska reakcija vode, koja ovisi o kocentraciji vodikovih iona. Ovu koncentraciju izražavamo takozvanim vodikovim exponentom pH. Predaleko bi nas vodilo, kada bismo to htjeli ovdje pobliže protumačiti. Dovoljno je, ako upamtimo, da je reakcija vode neutralna, kad pH imade vrijednost 7, da voda reagira alkalično, kada pH imade vrijednost preko 7, a da je voda kisela, ako pH imade vrijednost ispod 7. Neutralna ili slabo alkalična voda (pH 7—8.5) je podesna za ribe. Previše alkalična voda (pH preko 9) djeluje već na ribe kao slaba lužina. Voda sa pH vrijednošću preko 10 je smrtonosna za ribe. Uzrok odviše alkalične reakcije vode su većinom pomija različitih tvornica, koje puštaju ostatke upotrebljenih lužina u riblje vode. Ali i naravnim načinom može katkada nastati prejaka alkalična reakcija vode i to u ribnjacima, gdje voda i dno sadrži samo malo vapna. Ako su takovi ribnjaci prenapunjeni biljkama, može za toplih sunčanih dana doći do toga, da biljke svojom izmjenom tvari oduzmu vodi svu ugljičnu kiselinu tako, da na mjesto kalcijskog bikarbonata preostaje samo kalcijev hidroksid. Opasnost za ribe je međutim u takvim slučajevima rijetka, jer takova naravnim načinom povišena alkalična reakcija vode većinom ne traje dugo, nego se izravna preko noći, kada biljke ne troše ugljičnu kiselinu.

Opasnije je kada voda reagira kiselo. Već su vode, u kojima pH imade vrijednost ispod 6, slabo podesne za ribe, jer se u njima razvija vrlo malo žive hrane. Ako je kisela reakcija jača (pH ispod 5) može to postati opasno i za ribe. Ribe onda trpe od k i s e l i n s k e b o l e s t i. Koža i škrge postanu mutne. Površna koža škrga se raspadne, nasele se na njima gljive, nastane smeđa mrljasta prevlaka. Koža postane često crvenkasta. Ribe malakšu sve više i više i stoje nepomično blizu obale ribnjaka u plitkoj vodi, gdje napokon i uginu. Čudno je, da često zadrže normalni položaj i poslije smrti, dok inače leži mrtva riba na strani ili trbuhom prema gore. Osobito su osjetljivi spram kisele vode šarani i pastrve, ali i pastrvska jaja. Još opasnije je, ako kisela voda (već kod pH od 5.5) sadrži željeza. U tom slučaju stvara se debeli smeđi talog na škrgama riba i na ribljim jajima, koji brzo dovodi do smrti.

Kisela reakcija vode nastane umjetnim putem, kada industrijalna poduzeća puštaju bilo iz kojeg razloga kiseline u vodu. Voda postane radi toga naglo kisela i uništava ribe jako brzo. Ali imade i prirodnih voda, koje reagiraju više ili manje kiselo, naravno ne tako jako, da bi ribe naglo uginule, ali ipak toliko, da im to škodi i s vremenom ih uništava. Takove vode nalazimo osobito u predjelu vriština i tresetišta, gdje zemlja sadrži kiseline, zatim oko ležišta smeđega ugljena, ali i tamo gdje su u blizini šume smreka i borova. Crnogorično drveće dovodi naime do nakupljanja organskih kiselina u tlu. Voda ribnjaka u takovim krajevima je većinom slabo kisela. Ova kisela reakcija se može povećati, ako kod jače kiše ili otapanja snijega pritječe veća količina vode iz okolišne zemlje u ribnjak, jer ona voda naravno nosi sa sobom dosta kiseline. Mekana voda t. j. voda, koja sadrži malo vapna, postane lakše kisela nego tvrda voda, koja imade sposobnost, da veže kiselinu u većoj mjeri. Nije dakle, kako smo vidjeli kod opisivanja bolesti plinskih mjehurića, samo pretvrda voda nepodesna za ribe, nego također premekana voda, jer u njoj pH vrijednost nije stalna, nego se lako toliko snizi, da voda postane kisela, pa može doći do obolјenja i ugibanja riba od kiselinske bolesti. Proti toj bolesti možemo si pomoći samo na taj način, da vodu neutraliziramo sa vapnom i to ili živim vapnom, što je međutim dosta nepodesno, jer moramo ribnjake tek isprazniti, ili sa ugljokiselim vapnom ($CaCO_3$), koje ribama ne škodi, dakle sa smrvljenim kamenom vapnencem ili laporom. Ako je voda jako kisela može se neutralizirati živim vapnom (1, dapače 2 metrička centa na jutro), da to ipak ribama ne škodi, dakle ne moramo ribe prije vapnenja odstraniti iz ribnjaka. Takav postupak nije međutim nikada bez rizika, pa se zato preporuča samo u hitnim slučajevima. Količina vapna, koju moramo upotrijebiti ovisi od stepena kiselosti vode. Moramo toliko vapna pridodati dok postane reakcija vode neutralna ili slabo alkalična, to jest dok pH vrijednost vode postigne 7 do 8. Vodu, koja je stalno kisela radi huminskih kiselina tla, moramo neprestano snabdjevati izvjesnim količinama vapna, da držimo pH vrijednost na visini, koja je potrebna za povoljne životne prilike riba. To postizavamo najbolje na taj način, da udesimo tamo gdje utiče voda u ribnjak takozvani vapneni mlin. To je aparat, koji tjeran vodenom snagom automatski neprestano snabdjeva vodu potrebnim količinama vapna. Takovi aparati dobiju se kod firme Leichsenring, Bautzen i. Sa., ali ih možemo lako i sami konstruirati.

U s t a n o v l j i v a n j e p H v r i j e d n o s t i.

Prema tome je dakle u mnogim slučajevima važno, da ustanovimo ne samo kemijsku reakciju vode nego također s t e p e n alkaliteta odnosno sadržine kiseline t. j. pH vrijednost. Postupak je posve jednostavan. Trebamo zato:

1) Univerzalni indikator od P. Altmann-a, Berlin NW 6. — To je tekućina, koja slično kao lakmus ili fenolftalein mijenja boju kod različite reakcije vode, samo u mnogo finijim stepenima.

2) Niz staklenih cijevi sa promjerom od 12 mm ili niz bijelih šalica iz porcelana.

3) Kolorimeter po Czensny-u. To je niz zatvorenih staklenih cijevi u kojima se nalazi tekućina različitih boja. Svaka boja označuje stanovitu vrijednost od pH.

Hoćemo li ustanoviti pH neke vode, napunimo samo jednu od naših cijevi odnosno šalica sa 5 ccm dotične vode, pridodamo 4 kapi universalindikatora, pa usporedimo boju naše pokusne vode sa bojom u cijevima kolorimetra i gledamo, koju vrijednost od pH predstavlja najsličnija boja kolorimetra. Time je pH naše pokusne vode ustanovljen.

Ugibanje riba uslijed naglih promjena temperature vode.

Daljnji uzrok ugibanju riba, koji možemo smatrati tako rekuć kao prelaz između štetnog djelovanja vanjskih faktora i bolesti, je nagla promjena temperature vode. U starijoj literaturi možemo svuda naći tvrdnju, da već od razmjerno malih promjena temperature vode (3 do 5°) oboli koža ribe, da se epiderma od toga zamuti a u jačim slučajevima počinje nakon nekoliko dana u komadima otpadati. U osobito teškim slučajevima otpada navodno i donja koža (kutis). Sve ove pojave nazivalo se »prehladom«. Novija istraživanja su međutim dokazala, da to ne stoji i da prehlade ribe u ovom smislu u opće nema. Različite vrste riba (dužičaste i potočne pastrve, šarane, linjake, karase i razne bjelice) izložili su jakim i naglim promjenama temperature (od 12° do 22° C) pa ipak njihova koža nije obolila. Istina je samo to, da nagle promjene temperature (razlike od preko 10°) prouzrokuju kod ribe manji ili veći šok, ali se ribe od njega većinom oporave, jedino ako je jak, može dovesti do smrti. Kod vrlo jakih promjena temperature može nastupiti hemoliza, dakle rastvaranje krvi, koje je naravno smrtonosno.

Ne trebamo se zato previše bojati kad prenašamo ribe iz jedne vode u drugu. Razlika temperature od nekoliko stupnjeva sigurno ne škodi ribi, dok veće i nagle promjene temperature naravno nisu bez opasnosti, osobito za mlađ. Opreznost zato nikada ne škodi. Najviše čovjek pogriješi u tom pogledu kod transporta riba i kod njegovanja u akvarijima. Ljudi većinom misle, da se riba mora osobito dobro osjećati, ako dođe iz tople, mutne vode u svježu, hladnu i bistru vodu. Ali tome nije tako. Ono što ribi u toploj i mutnoj vodi manjka, je samo kisik, a svježa voda je za nju samo zato dobra, jer sadrži više kisika. Dali je voda više ili manje mutna, to za ribu nije od velike važnosti, jer su i u naravi poslije kiše katkada vode jako mutne a ribe se ipak dobro osjećaju. Dođemo li dakle u položaj, da moramo prenijeti ribe iz jedne vode u drugu, koja nema istu temperaturu, preporuča se, da najprije postepeno izjednačimo temperaturu vode u kojoj se nalaze ribe, sa temperaturom one vode u koju ih hoćemo prenijeti. To možemo postići na taj način, da stavimo jednostavno posudu sa vodom u kojoj su ribe u onu vodu kamo ćemo ribe kasnije prenesti. Time se prilagođuju temperaturi okolišne vode najprije stijene posude a nakon toga i voda, koja se

u njoj nalazi. Ovaj proces traje naravno dosta dugo, pa se zato moramo brinuti, da imaju ribe dotle dovoljno kisika. Ako se radi o ribama, koje trebaju mnogo kisika, onda je bolja druga metoda, naime da postepeno u malim količinama dolijevamo novu vodu sa lončićem iz visine u posudu, u kojoj se ribe nalaze, dok se temperatura vode ne izjednači sa temperaturom, koju imade svježa voda. Nalijevanjem iz visine postizavamo ujedno da voda dobije više kisika. Postupak izjednačenja temperature mora trajati najmanje pola sata.

Škodljivo može također biti ako prenesemo u toplim sunčanim danima mlađ šarana iz mrijesnjaka u odrasnjak. Mlađ se nasađuje u vodi kraj obale, a tamo je za sunčanih dana, naročito u proljeće, kada su noći još hladne, voda često znatno toplija nego u sredini i u dubini ribnjaka. Ne koristi nam dakle u ovom slučaju, ako ima voda, iz koje mlađ puštamo u ribnjak, istu temperaturu kao voda na obalama ribnjaka, kamo prenašamo mlade šarančiće, jer se dogodi, da brzo otplivaju od obale u dubinu, gdje onda radi razlike temperatura nastradaju. Bolje je dakle da prenašanje mlađa šarana iz jednog ribnjaka u drugi provađamo za oblačnih dana kada je temperatura u pojedinim zonama vode jednoličnija.

Ribe se mogu također oštetiti ako ih hvatamo u kasnu jesen, kad već vlada smrzavica, pa je temperatura zraka znatno niža nego temperatura vode. U takovim slučajevima moramo nastojati, da riba ostane čim kraće vremena na zraku, jer se inače njezina koža prevuće ledom, pa se onda kod daljnjeg baratanja lako ozlijedi. Kod toga stradaju naročito peraje; kod jakog mraza mogu dapače i odpasti, pa ostanu samo kratke bodlje.

Veliku štetu može prouzročiti šaranima jaki pad ili porast temperature u zimovnjacima. Ako u takovim ribnjacima padne temperatura ispod 4° šarani postanu nepokretni, ukoče se i izgube ravnotežu, pa ih i najmanja struja može dići i odnesti. Na taj način dospiju u dodir sa ledom na površini vode, gdje se smrznu i time ozlijede kožu. Preniska temperatura dovodi uopće do jakog izlučivanja sluzi na koži i nosu, nakon čega se lako nasele različiti parasiti.

S druge strane štetan je po šarane također nagli porast temperature u zimovnjacima, jer se šarani probude iz zimskog sna i plivaju uznemireni naokolo, dođe do takozvanog »ustanka šarana«, a time se znatno digne njihova izmjena tvari. Za takovu povećanu izmjenu tvari nemaju međutim u zaleđenim ribnjacima ni dosta kisika niti hrane. Radi toga jako oslabe, smrzavaju se, nakon čega ih lako spopadnu razne bolesti. Zato je važno, da imade voda u zimovnjacima stalnu nisku, ali ne prenisku temperaturu, od prilike 5 stupnjeva i da temperaturu po mogućnosti reguliramo (na pr.: pomoću zdenčane vode) ako opazimo da previše raste ili pada.

Bolest njihavica.

Preniske temperature su osobito škodljive za ukrasne ribe u akvariju. Ove tropske ribe naučene su na dosta visoke i stalne temperature vode. Da bi im mogli kod nas pružiti takove prilike potrebno je većinom umjetno grijanje vode u akvariju loženjem.

Ako to loženje iz bilo kojeg razloga zataji ili preslabo radi, postanu ribe trome i blijede, pa se sa prilegnutim perajama drže apatično na jednome mjestu ili se blizu dna neprestano njišu (bolest njihavica). Ovo posljednje vidi se osobito često kod ciprinodonta. Naravno da su ribe, koje pate od takve poremetnje pristupačnije drugim bolestima.

Navedene smetnje možemo ukloniti tako, da postepeno povisujemo temperaturu u akvariju do one topline, koja odgovara naravnim zahtjevima dotične vrsti riba. U početku liječenja može temperatura biti i nešto veća. S druge strane nije dobro, da ribe razmazimo pretoplom vodom, jer time postanu samo još osjetljivije.

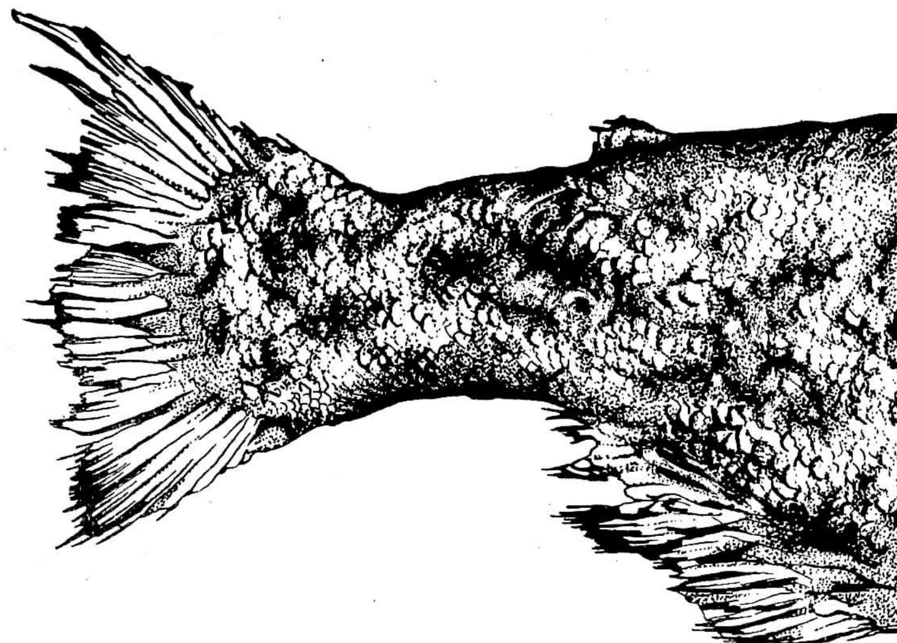
Oboljenje riba uslijed naglog prenošenja u vodu druge tvrdoće.

Nagla promjena tvrdoće vode može također škoditi ribama. Navodno oboli od toga koža, zamuti se i otkida kasnije u većim ili manjim komadima. Ove pojave nisu međutim još tačnije istraživane. Moglo bi biti, da slobodna ugljična kiselina, koja se nalazi u tvrdim vodama u mnogo većim količinama nego u mekanim, škodi ribama, koje dolaze iz mekanih voda, osobito pak kada ih naglo prenašamo. Dobro je zato, da za svaku sigurnost prije nego prenesemo ribe iz mekane vode u tvrdu ili obratno, postupamo isto tako oprezno kao kod prenašanja riba u vodu sa drugom temperaturom.

Ozlijede kao uzroci bolesti.

Uzroci oboljenja različitih organa riba često puta su ozlijede, kojima su djelomično krivi riblji neprijatelji, ali u glavnome čovjek, koji neoprezno sa ribama postupa. Većinom vlada nazor, da je riba jako otporna životinja, da se smije bacati kao lopta i zgnječiti i natovariti kao neživa roba. Ljudi naime misle, da je riba dobro zaštićena ljuskama, a ne znaju, da su ljuske još presvučene epidermom, koja je tako tanka, nježna i prozirna, da je se jedva primjećuje. Za život u vodi doista nije potrebno da bude čvršća, jer tamo nije nikada izložena jačem pritisku ili trenju. Uslijed tog nježnog sastava gornja koža ribe lako se ozlijedi. U naravi se ošteti koža najviše za mriještenja i to osobito kod grabežljivih riba, čiji se mužjaci bore za ženke. — Salmonidi se često ozlijede kod kopanja jama za mrijest (sl. 3). Osim toga budu katkada ribe ranjene — i to ne samo na koži nego i na mišićima i drugim organima, — ako ih ugrizne druga veća grabežljiva riba, ili ako ih ptice grabilice pograbe kljunom ili pandžama, a da ih ipak nisu svladale; dešava se, da ih

ribokradice ubodu ostvima ili budu slučajno ranjene kosom kod košenja šaša u ribnjaku. Ribe ulovljene mrežama, koje ostanu dulje vremena u vodi često puta napadnu i nagrizu raci ili rakovice, što naravno snizi njihovu prodajnu vrijednost. Potočna i morska paklara oštećuju

Sl. 3. Rep ženskog lososa poslije mriještenja.

ribe u mrežama i na udicama. Prisišu se na ribe i izgrizu duboke rupe u ribljem tijelu, čime ribarima prouzrokuju dosta štete. Ne smijemo dakle na mjestima, gdje imade mnogo raka ili paklara, mreže ili strukove (palangare i noćne udice) predugo ostavljati u vodi.

(Nastavit će se.)

Dr. VILIM MRŠIĆ, ZAGREB

ISKUSTVA SA UDOMAĆENJEM DUŽIČASTE PASTRVE U JUGOSLAVIJI

Sa 3 slike i 4 tabele

(Nastavak).

U isto vrijeme kada grof Kulmer u Hrvatskoj, dao se na uzgoj i udomaćivanje dužičaste pastrve profesor I. Franke u Sloveniji. Nabavio je u godinama 1890. i 1892. iz Austrije u svemu 13000 jaja dužičaste pastrve i uzgojio ih u ribogojstvu kod Studenca južno od Ljubljane. Sa napastrve i uzgojio ih u ribogojstvu kod Studenca južno od Ljubljane. Sa napastrva započeo je već 1893. Iz presađivanjem jednoga dijela mladih pastrva započeo je već 1893. Iz preostatka uzgojio je pleme, čijim podmladkom je nasadio veliki broj slo-

venskih voda (br. 2—5, 11 i 12, 14—17, 23—25, 28—38 i 45).*) I nekoliko drugih uzgajivača poslužilo se ovim plemenom, da njime napuči slovenske potoke dužičastom pastrvom. Tako je 1897.—1903. naselio dr. Tavčar dužičastim pastrvama Poljansku i Selsku Soru kod Kranja (br. 26 i 27) a G. Sedej 1897.—1900. Iščicu kod Ljubljane (br. 13). U Tešku Vodu kod Novog Mesta (br. 18) nasadio ih je 1900. Ing. Joseph Langer. Jedan drugi revir toga potoka kao i rječicu Trščak (br. 21) napučio je dužičastim pastrvama P. Bergmann god. 1905. U Bršljinski Potok (br. 22) pustio ih je god. 1910. i 1912. K. Barborić. U mnogima od ovih voda održale su se dužičaste pastrve do danas, pa su se dapače tako udomaćile, da su posve ili djelomično istisnule domaću pastrvu. Treba istaknuti, da se u dotičnim vodama ne zadržavaju u donjem toku, kako se to obično misli, nego baš u gornjem, od samog izvora naniže. Dužičasta pastrva ne zastupa dakle potočnu pastrvu tamo, gdje ona više pravo ne uspijeva, nego joj otimlje njezino vlastito područje. Osim toga ostaju u vodama sa neograničenom mogućnošću seljenja samo mlađa godišta, do ½ kg težine, težih eksemplara se ne nađe, jer se putujući izgube. Samo u nekim vodama, gdje je seljenje jako otešćano (ponori, visoki slapovi) nađe se i starijih godišta (br. 3 i 5).

U Bosni i Hercegovini uvedena je dužičasta pastrva u godinama 1902.—1904., po tadanjem zakupniku gojilišta pastrva Vrela Bosne, E. Schubertu. Njegov nasadni materijal potjecao je iz jaja, koja su bila dobavljena direktno iz Kalifornije. Sa ribicama izleženim iz tih jaja nasadio je Schubert Plivsko Jezero kod Jajca (br. 83) i Boračko Jezero, južno od Konjica (br. 20), zatim izvorno područje Bosne (br. 19), koja izvire jakim vrelom kod Ilidže nedaleko Sarajeva. U Boračkom Jezeru zadržala se dužičasta pastrva u malom broju do danas. O uspjehu nasada u Plivskom Jezeru nisam mogao dobiti podataka. U gornjem toku Bosne držala se dužičasta pastrva dosta dugo, ali je kasnije sve više nazadovala, dok nije konačno posve nestala, premda je u razdoblju od 1922. do 1926. ponovno u nju nasađen mlađ istog plemena. Tome je doprinijelo možda i to, što se tamo radi jednolične temperature izvorske vode, koja je zimi razmjerno topla, doba mrijesta potočne i dužičaste pastrve ispresijeca pa tako dolazi do križanja tih dviju vrsta. Slaba sposobnost razmnažanja križanaca dovela je valjda uz ostale prilike (krađa ribe, infekcija Cyathocephalusom) do postepenog nestajanja riba. Inače je rezultat bio gotovo isti kao i u 1893.—1907. nasađenim slovenskim vodama. Dužičaste pastrve napučile su područje izvora i gornji tok u dužini od nekoliko kilometara. Eksemplari preko ½ kg težine su se iselili i većinom izgubili. Samo pojedinačno ulovljeni su dalje nizvodno teži primjerci. Čak u ribnjacima jednog gojilišta šarana (Crnotina

*) Vidi tabelu na koncu ove radnje!

kod Rajlovca) nađene su dužičaste pastrve, koje su se prilikom poplave tamo doselile.

Godine 1911. dobilo je uzgajalište pastrva »Vrelo Bosne« posredovanjem Bečkog ribarskog društva novi transport jaja dužičastih pastrva iz Kalifornije. S materijalom iz toga transporta nasadio je šumarski nadsavjetnik Milan Drnić 1912.—1914. nekoje vode u okolini Livna: Sturbu, Žabljak, Bistricu i Šujicu (br. 7—10) a Trebinjčicu kod Bileća (br. 6). Sve su ovo ponornice, koje je nadsavjetnik Drnić hotice odabrao, da na taj način spriječi poznato selenje starijih riba. Uspjeh je u tome pogledu odgovarao očekivanjima. Dužičaste pastrve održale su se u tim vodama sve do danas, premda nisu kasnije više ponovno naseljavane i usprkos tamošnjeg jakog haračenja i nikakve zaštite. Ponori otešćavaju iseljivanje starijim ribama, pa nalazimo na pogodnim mjestima i teže primjerke (u Trebinjčici do 10 kg teške). Mlađa godišta drže se u području izvora i gornjeg toka, kako smo to vidjeli u do sada spomenutim slučajevima uspješnog udomaćenja. Apsolutna zaprijeka iseljivanju nisu doduše ni ponori, jer se katkada nađu dužičaste pastrve i u rijekama, koje su sa ponorima u podzemnoj vezi. Tako je na pr. Dubrovačka Rijeka (Ombla) podzemno povezana sa Trebinjčicom, i u njoj su nađene pojedince dužičaste pastrve, premda nisu bile nikada nasađene. Osim toga pogoduje jednolična temperatura ponornica, koje se ni zimi mnogo ne ohlađuju, križanju potočne i dužičaste pastrve, što dovodi do postepenog nazadovanja pastrva uopće.

Sav nasadni materijal kasnijih godina (poslije 1914) šta više već i onaj, kojim je 1908. i 1909. bio nasađen Brezno Potok kod Maribora (br. 40) a 1910. Hudinja kod Celja (br. 39), potjecao je od riba, koje su bile uzgojene u mrijestilištima evropskih gojilišta pastrva. Najvećim dijelom dobavljen je iz Austrije. Nasađivanja su izveli dijelom privatnici, ali najviše različita športska ribarska društva. Za čudo nijedan od ovih kasnijih nasada nije imao uspjeha barem u svim onim slučajevima, u kojima se rezultat može danas već ocijeniti. Neuspjeh se nije pojavio samo u onim vodama, gdje je iseljivanje potpuno slobodno nego i tamo gdje je otešćano bilo ponorima (Unica br. 46), bilo ustavama (Drava br. 47) ili nečistom vodom u donjem toku (Miljacka br. 48).

U različitim jugoslavenskim vodama nasađene su dužičaste pastrve tek u najnovije doba, dijelom od privatnih zakupnika i ribarskih udruženja, ali poglavito inicijativom referenata za ribarstvo Savske banovine, šumarskog nadsavjetnika Drnića i poljoprivrednog savjetnika Kirina. Ispitivanja o uspjehu tih nasada nisu prema tome još završena. Ipak se kod nekih može već sada slutiti, da rezultat neće biti baš naročit (Kupčina br. 71, Dobra br. 51, Zelina br. 68), premda su neke od ovih voda ponornice (Dobra). Podrobnije opisivanje u tekstu bilo bi izlišno, jer ne bi moglo doprinijeti još ništa definitivna.

Od voda nasađenih u zadnje vrijeme dužičastom pastrvom naročito je spomena vrijedna samo još jedna i to Jadro (br. 67) kod Solina blizu Splita, jer pokazuje važne osebujnosti koliko s obzirom na svoj karakter tako i na vrstu pastrve, koja u njoj dolazi. Jadro izvire jakim vrelom sa poprečno 12 kbm/sek., a njegov tok je samo 4,3 km dugačak. Voda ima vrlo jednoličnu temperaturu, (zimi ne pada ispod 9° a ljeti ne prelazi 13° C), bogata je kisikom, ima dovoljno biljaka, kamenito-šljunkovito dno, preko cijele godine obilje hrane a osim toga utiče u more. Pruža prema tome sve uslove, koji bi morali odgovarati ribama karaktera iridea. Biti će zato vrlo zanimljivo promatrati kako će se u toj rijeci udomaćiti i razvijati dužičasta pastrva.

U proljeće 1930. nasadio je u Jadro župnik Jakob Kleindienst 150000 ribica mlađa iz jaja dobivenih od gojilišta pastrva Kallwang kod Graz-a. Ribice su bile izležene u malom gojilištu uređenom kraj Jadra. — Već prvoga ljeta težile su 100 do 150 grama, a do proljeća 1934. dakle nakon 4 godine dosegle su 1¼ kg. U prvoj godini otplavio je prolom oblaka većinu nasađenih ribica u more, pa je zato danas dužičasta pastrva u Jadru rijetka (od prilike 2 do 3% spram domaće pastrve). Spolnu zrelost postigle su ribe već u godini 1933. pa su već i mrijestile, a opažen je i podmladak. Dužičasta pastrva ne zadržava se u Jadru samo u onom dijelu vode, koju nastava domaća pastrva nego zalazi i daleko u brakičnu vodu.

U stanovitom smislu treba naseljavanje Jadra dužičastom pastrvom požaliti, jer u ovoj rijeci živi samo njoj svojstvena vrsta pastrve: Trutta obtusirostris salonitana, solinska mekousna. Mriještenje ove pastrve pada u doba od siječnja do polovice travnja, kod čega se mogu razlikovati dvije skupine, jedna mrijesti u siječnju i veljači, a druga u ožujku i travnju. Nije isključeno, da ove dvije skupine, koje se i morfološki nešto razlikuju, pripadaju dvima različitim varijetetima. Potanje biti će o tome govora u jednoj drugoj publikaciji. Za nas je sada važno samo to, da u Jadru pada doba mriještenja domaće pastrve zajedno sa mriještenjem tamo uvedene dužičaste pastrve (veljača do polovice travnja) zbog čega postoji opasnost križanja, koje radi slabe plodnosti bastarda dovodi do nazadovanja količine ribe u Jadru. U koliko dolazi do križanja treba još potanje ispitati.

Bilo bi odviše kada bi ovdje htjeli potanko opisati svaku rijeku i potok u Jugoslaviji, u koje su uvedene dužičaste pastrve. Zato su te vode, u koliko se o njima moglo što saznati, složene i opisane u tabelama. Tamo su osim toga navedene vode u koje utiču, godina nasađivanja, količina i klasa starosti nasađenih riba i rezultat udomaćenja. Kao prva skupina opisane su u tabelama vode, koje su bile s u s p j e h o m nasađene, a ujedno padaju ta napućivanja u ranije doba. Svaka glavna skupina podijeljena je u dvije podskupine, to jest vode sa otešćanom i neograničenom mogućnošću iseljivanja.

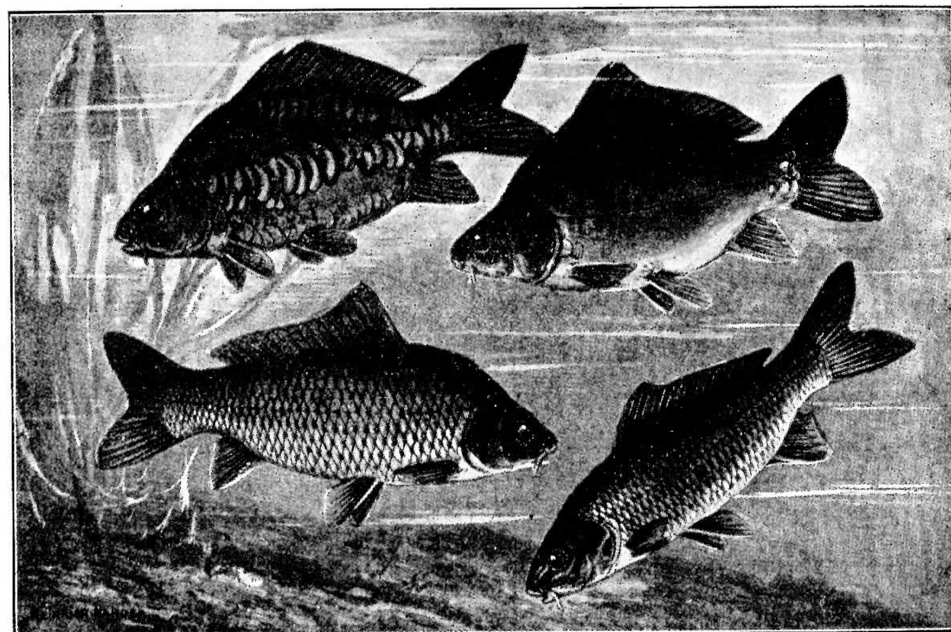
(Nastavit će se).

Prof. JOSIP PLANČIĆ, ZAGREB

NAŠA RIBOGOJILIŠTA I NJIHOVA ZADAĆA

(Nastavak.)

Spomenuti ću još da se u ribogojilištima ne uzgaja naš obični riječni šaran, već posebne, uzgojem dobivene, rase, koje se odlikuju time da mnogo brže rastu, tijelo im je široko, visokog hrpta i male glave. Ove rase potječu iz Galicije, Češke i Njemačke, a razlikujemo u glavnom tri vrsti, koje se lako raspoznaju a te su:

Š a r a n i

gore lijevo veleljuskavi, — gore desno aišgrindska rasa. — Dolje lijevo lauzička rasa, — dolje desno obični divlji šaran.

1) V e l e l j u s k a v i š a r a n i. Poznaju se po tome što imaju duž tijela samo tri reda velikih ljusaka (jedan sredinom i po jedan uz gor. i donji rub tijela) dočim je ostali dio tijela bez ljusaka. Nijemci ga zovu Spiegelkarpf. Potječe iz Galicije pa ga zovu i galicijska rasa.

2) A i š g r i n d s k a r a s a. Odlikuje se vrlo visokim hrptom uz kratko tijelo tako, da katkad uz osobito povoljne prilike dobije više okrugao nego dugoljast izgled. Nema ništa ili samo par ljusaka pa ga zovu i Lederkarpf. Potječe iz Njemačke. Vrlo mu je sličan i č e s k i š a r a n koji je više produljen.

3) Lauzička rasa je sva pokrita ljuskama, kao i naš divlji šaran, i najotpornija je rasa. Potječe također iz Njemačke. Zovu ga i Schuppenkarpf.

Ribogojilišta za uzgoj salmonida.

Ribogojilišta za uzgoj salmonida razlikuju se po ustrojstvu i načinu gospodarenja od onih za uzgoj šarana. Kako je već spomenuto pastrva kao i svi ostali salmonidi potrebuje drugačije uslove za svoj opstanak i razvoj u nekoj vodi nego šaran. Dok ovaj živi u toplim plitkim, stajaćim vodama, pastrva može da živi samo u hladnim, bistrim gorskim tekućicama, koje sadrže mnogo kisika i ne ugrijavaju se mnogo iznad 20° C. Prema tome i ribogojišta za uzgoj pastrva mogu postojati samo tamo gdje ima dovoljno hladne tekuće vode. To je prvi uvjet da se može osnovati neko salmonidsko ribogojilište.

U ribnjacima za uzgoj salmonida voda ne smije da stagnira kao u onim za šarane, već da što više protječe. Poradi toga i ti ribnjaci ne mogu biti veliki. Oni su većinom maleni i dugoljastog oblika da voda što više kroz njih struji pa ne može da se odviše ugrije i imade dovoljno kisika, kojega pastrva treba za svoj opstanak mnogo više nego šaran i ribe nizinskih toplih voda.

Velika razlika umjetnog uzgoja pastrve prema onom šarana postoji i u tome što se ikru pastrve može umjetno dobivati i oplođivati pa tu uzgoj počima u pravom smislu riječi od jajeta, dočim to kod uzgoja šarana bar do sada još nije moguće. Time može da uzgajač pastrva odredi množinu ikre, koju treba za uzgoj i da ju sam izmrijesti ili nabavi iz drugog ribogojilišta. Poradi toga su i ribnjaci za mriještenje, koje nalazimo u ribogojilištima za šarane posve nepotrebni u salmonidskim ribogojilištima.

Umjetno oplođivanje ikre koje se zbiva izvan tijela ribe moguće je stoga razloga što se i u prirodi oplodnja ikre ne vrši u tijelu ribe već u vodi i to na taj način da spolno zreli mužjak i ženka istodobno puštaju u vodu spolne produkte, koji se u vodi spoje i time oplode. Oplođena se ikra sama dalje razvija u vodi, pa je mnogo i strada još prije nego što se iz nje razviju ribice. Kod umjetnog oplođivanja zbiva se isti proces samo što uzgajač sam istisne ikru iz ženke i spermatozoide koji se nalaze u bijeloj tekućini iz mužjaka i oboje dobro u zdjeli na suho promiješa nalije vode i pri tom se po jedan spermatozoid spoji sa jednim jajetom i oplodnja je gotova. Od tada se zametak sam razvija dok se ne izvali ribica. Umjetna je oplodnja mnogo sigurnija od one u prirodnoj vodi jer se mnogo više ikre oplodi, gotovo svih 100%.

Ovako umjetno oplođivanje ikre može se uspješno provađati za sve vrsti salmonida, pa se danas u svima salmonidskim ribogojilištima provađa samo umjetno oplođivanje ikre. Ono je uvedeno u praksu polovi-

com 19 stoljeća i od tada se uzgoj salmonida u ribogojilištima silno razvio te postao u mnogim zemljama važna grana narodnog gospodarstva.

Prva ribogojilišta bila su zapravo samo mrijestilišta a služila su jedino za umjetno oplođivanje i čuvanje oplođene ikre salmonida dok se iz nje ne izvale ribice i toliko razviju da su mogle primati hranu. Onda su puštane u potoke u svrhu napućivanja tim plemenitim vrstama riba, kojih je poradi intenzivnog i neracionalnog lovljenja a i drugih nepogoda sve više ponestajalo.

Kasnije se uvidjelo da to nasađivanje voda sa tek izvaljenim mlađem ne daje željenog uspjeha jer je praksa pokazala da od tog nasada odraste jedva 10% a sve drugo propadne. Da bi se postigao bolji uspjeh počelo se uzgajati mlađ u ribnjacima pa se tek na jesen nasađivalo kao ojačale i mnogo otpornije t. zv. jednoljetne ili tek slijedeće godine kao t. zv. godišnjake. Time se postigao daleko veći uspjeh. Za uzgoj mladih pastrva izgrađivali su se uz mrijestilišta i ribnjaci za uzgoj godišnjaka a i za držanje rasplodnih riba u svrhu dobivanja potrebne ikre pa su se tako razvila potpuna ribogojilišta.

Gajenjem pastrva u ribogojilištima uvidjelo se, da se u ribnjacima mogu uzgajati i odrasle pastrve, koje se mogu dobro prodati za jelo i da je uzgoj takovih pastrva osobito u blizini ljetovališta, gdje se one dadu dobro unovčiti vrlo rentabilan. Od tada su se još više osnivala ribogojilišta i to na trgovačkoj bazi. Za te je svrhe vrlo dobro poslužila nova vrst pastrve tzv. kalifornijska (Trutta irridea) koja je prije 50 god. uvezena iz Amerike u Evropu. Ova je za svrhe uzgoja u ribnjacima mnogo izdržljivija od naše domaće, bolje podnaša višu temperaturu vode, a što je glavno za ribogojilišta, dade se u ribnjacima lakše uzgajati i mnogo brže raste. Ona je danas u ribogojilištima osnovanim za produkciju pastrva za jelo zauzela prvo mjesto tako da je danas najviše uzgajaju.

Ribogojilišta za uzgoj salmonida u poredbi sa onima za uzgoj šarana, vrlo su malena upravo neznatna jer zapremaju površinu od koju hiljadu kvadratnih metara do najviše nekoliko hektara. Na ovom malom prostoru dade se uzgojiti mnogo pastrva, nerazmjerno više nego šarana na istom prostoru i to stoga razloga što pastrva osobito u odrasloj dobi nije u ribnjacima tako ovisna o prirodnoj hrani a i prostoru kao šaran, pa se ribnjaci za pastrve mogu više od sto puta gušće nasaditi i uspješno uzgajati umjetnom hranom.

Potpuno salmonidsko ribogojilište sastoji se od mrijestilišta, u kojem se ikra oplođuje i čuva dok se iz nje ne izvale male ribice zatim iz više ribnjaka u kojima se uzgajaju razne vrsti salmonida po jednu ili više godina, već prema svrsi, kojoj one služe. Za mrijestilište je potrebna zgrada sa stalnim pritokom čiste hladne vode. U nutrini su smještene t. zv. ležnice. To su korita razne veličine, kroz koja, dok su u pogonu,

neprestano protječe svježa voda. U ta korita položena su sita tako da leže u vodi, a u ova se smjesti oplođena ikra, koja tamo ostane dok se iz nje ne izvale male pastrve i toliko ojačaju da počnu uzimati hranu, da ih se prenaša u veća korita ili ribnjake. Mrijestilište je dakle u pogonu samo za vrijeme od oplodnje ikre do razvitka malih pastrvica što traje 3—6 mjeseci a ovisi o temperaturi vode. Što je voda toplija to se zametak u jajetu brže razvija i ribice se prije izvale. Po poprečnoj dnevnoj temperaturi vode u ležnici, ako je ona stalna, može se izračunati kad će se izvaliti pastrvice i to na ovaj način: cjelokupna toplina, potrebita da se iz oplođene ikre izvale pastrvice iznosi za našu domaću pastrvu oko 500° C. Taj se broj razdijeli sa poprečnom dnevnom temperaturom vode i tako dobijemo broj dana. Ako na pr. voda u ležnici ima stalnu dnevnu temperaturu za cijelo vrijeme leženja od 5° C to će se u toj vodi pastrvice razviti za 100 dana. Te brojke nisu apsolutno točne jer djeluju još i drugi faktori, ali su u glavnom za praksu dobre.

U pomanjkanju udešene zgrade za mrijestilište može se oplođena ikra položiti u plivajuće ležnice u potoku, u kojem se voda odviše ne muti i ne smrzava zimi. Najpodesnija su za to mjesta uz jaka vrela. Te su ležnice u obliku ravnog izbušenog čamca, da voda može skroz da protječe a unutri se polože sita sa ikrom. Da ležnica stoji na jednome mjestu pribije se kolcima o dno. Ovakova ležnica mora imati poklopac da svjetlo ne dopire do ikre, jer joj prejako svjetlo, a osobito zrake sunca, jako škodi. Ležnica mora biti tako položena da je pristupačna i da se može češće barem svaka 2—3 dana ikru pregledati, očistiti od ev. nečistoće i mulja te izbaciti uginula jajašca, koja se poznaju po tome što pobijele. Ako se pokvareno jajašce ne izbaci ono pokvari sva okolišna jajašca, koja zahvati poput plijesni gljivica t. zv. saprolegnia. Za kratko vrijeme što se ikru čisti može se ovarati ležnicu bez opasnosti, ali je ipak dobro da sunce direktno ne sije na ikru. U takovim se ležnicama može držati mnogo ikre pa bi se na svakoj većoj pastrvskoj vodi mogle smjestiti. Na takav sam način u decembru prošle godine smjestio u 4 ležnice, na potoku Brušanki kod Gospića za Ličko udičarsko ribarsko društvo, 130.000 kom ikre izmriještene od tamo ulovljenih pastrva za vrijeme mriještenja. Ikra se dobro držala pa se izvalilo oko 90.000 kom vrlo dobro razvijenih pastrvica, koje su se dijelom same razišle po potoku, a dijelom su dalje nasađene. Sličan pokus pravljen je prije dvije godine na rijeci Gackoj a ove godine na potoku Bregani od Zagrebačkog ribarskog društva ali sa manjim uspjehom i u malom opsegu.

Ribnjaci su, kako je već spomenuto, maleni tek po nekoliko stotina četv. metara. Oblika su dugoljasta da kroz njih bolje struji voda, koja mora da neprestance pritječe. Dubina im je 1—1.5 m. Pritjecaj vode u ribnjaku sa pastrvama mora biti tako jak da se voda za 24 sata barem 2—4 puta izmijeni. Što je voda toplija i više ribe u ribnjaku, osobito ako

se intenzivno hrani, to izmjena vode mora biti jača odnosno veći pritjecaj.

Osobita se pažnja mora obraćati tome da ribnjaci imadu dovoljan i stalan pritjecaj vode. Prije nego se osniva koje pastrvsko ribogojilište treba ustanoviti koliko ima za ribogojilište raspoložive vode za najnižeg vodostaja pa se samo tom količinom vode mora računati. Nadalje treba ispitati da li je ta voda i kemijski ispravna da li ima dovoljno kisika, da je alkalična a ne kisela, te da nema u njoj kakvih po ikru štetnih sastojina, što se u čistim gorskim vodama vrlo rijetko događa.

Po množini vode u 1 sek može se lako izračunati koliku se površinu ribnjaka može njom snabdjevati i to ovako: Ako imamo na pr. 1 ribnjak sa površinom od 100 m^2 a dubinom od 1 m dakle sadržajem vode od 100 m^3 ili 1000 hl, to treba da se ta voda kod slabijeg nasada 3 puta dnevno obnovi. Prema tome treba da dnevno proteče kroz taj ribnjak 3000 hl ili 300.000 lit vode. Potreban pritjecaj ćemo izračunati ako 300.000 razdijelimo sa 86.400, koliko ima sekundi u 24 sata, pa ćemo dobiti da je za taj ribnjak potreban stalan pritjecaj od 3.456 litara dakle oko 4 litre u 1 sek. Za koliko je veći pritjecaj toliko ćemo veću površinu jednog ili više ribnjaka moći snabdjevati vodom.

Pastrvski se ribnjaci nasađuju mnogo jače nego oni za šarane. Dok za samo jednog odraslog šarana treba po 20—30 m^2 površine da može dobro rasti u pastrvskim se ribnjacima daje od 2—100 kom pastrva na 1 m^2. Zato ih se mora umjetno hraniti i to intenzivnije što ih je više, jer po samoj prirodnoj hrani, osobito kod gušćeg nasada, nebi mogle ni ostati na životu a kamo li još i rasti. Male pastrvice u većim ribnjacima rijetko nasađenim mogu i od same prirodne hrane dobro uspijevati.

Hrana je od vrlo velike važnosti za uzgoj salmonida a specijalno pastrva. U glavnom dolaze u obzir dvije vrsti hrane prirodna i umjetna. Prirodna se hrana sastoji od raznih životinjica, koje živu u vodi kao sitni račići, ličinke kukaca pužići te za odrasle potočni raci i ribe, zatim one životinje, ponajviše kukci, koji padaju u vodu iz zraka.

Umjetna se hrana sastoji ponajviše od mesa riba i toplokrvnih životinja, i to je glavna hrana za pastrvska ribogojilišta, osobito ona koja uzgajaju odraslu ribu za jelo.

Zbog opasnosti da bi se umjetnom hranom lako zarazile pastrve kojom zaraznom bolesti to se prije sva hrana dobro skuhala i tek onda davala pastrvama. Danas se od toga odustalo pa se hrani samo svježom sirovom hranom i to se pokazalo mnogo bolje jer se kuhanjem uništavaju razni vitamini vrlo potrebni ribama da mogu dobro uspijevati. Poradi toga su danas na ribogojilištima kuhinje zamijenjene ledanama u kojima se ljeti čuva svježa hrana da se ne kvari.

Samom umjetnom hranom može se uspješno hraniti odrasle pastrve u gusto nasađenim ribnjacima, dapače i za uzgoj mlađa daje se kao

umjetna hrana ostrugana i u vodi razmućena slezena, ali je za mlađ osobito potočne pastrve, koji se uzgaja za nasad voda, mnogo bolja prirodna hrana. Isto je tako i za rasplodne pastrve potrebna što prirodnija hrana da dadu dobru ikru. Po boji se ikre može vidjeti kojom je vrsti hrane pastrva hranjena. Ikra je od pastrva hranjenih prirodnom hranom lijepe crvenkaste ili žute boje, dočim je ikra onih hranjenih samo mesom toplokrvnih životinja, a po gotovo ako je ono kuhana, blijeda slabo otporna i mnogo je ugine. Stoga je potrebno da se rasplodne pastrve a po mogućnosti i mlađ hrani što je moguće više prirodnom hranom. To je moguće samo na taj način da se one uzgajaju u rijetko nasađenim većim ribnjacima gdje ima za njih dovoljno hrane. U tom se slučaju ne može dati više od 2—3 pastrvice na 1 m². Kasnije kad one podrastu može ih se premjestiti u drugi ribnjak te gušće nasaditi i hraniti umjetnom hranom.

Pri uzgoju jednogodišnjih pastrva trebalo bi udesiti uzgoj prema svrsi za koju se uzgajaju. Želi li se upotrebiti za nasad voda onda se mora što prirodnije hraniti, jer je ovako uzgojena pastrva mnogo otpornija, znade si sama tražiti hranu, plašljivija je pa se može i bolje očuvati od neprijatelja nego ona koja je hranjena samo umjetnom hranom pa isprvice kad dođe u otvorenu vodu ni nezna da traži hranu, a priučena da gotovo iz ruke uzima hranu, nije plašljiva, pa čekajući da joj se dobaci hranu nimalo se ne čuva od neprijatelja i stoga lako strada. Dakle prema svrsi kojoj služi ribogojilište treba udesiti gospodarenje.

Ovaj kratak opis gospodarenja na pastrvskim ribogojilištima mislim da je potreban za bolje razumijevanje svrhe i gospodarenja na ribogojilištima, kojih ima više u našoj državi, a posljednjih godina raste i kod nas sve više interes za njih pa ih se sve više osniva. U slijedećem ćemo prikazu nastojati da se sa pojedinim od njih pobliže upoznamo.

U našoj državi imamo ova salmonidska ribogojilišta: u Dravskoj banovini:

1. Banovinski ribogojni zavod u Bohinjskoj Bistrici. To je ribogojilište vlasništvo Dravske banovine, a osnovala ga je g. 1921 bivša Pokrajinska vlada u Ljubljani na poticaj nestora slovenskih ribara i za ribarstvo u toj banovini vrlo zaslužnog prof. Franke-a. Po veličini i produkciji spada među najveća naša salmonidska ribogojilišta. Nalazi se u samome mjestu Bohinjska Bistrica na rijeci Bistrici, koja obiluje vrlo hladnom, ali prirodnom hranom siromašnom vodom. Sastoji se od velike zgrade u kojoj je smješteno mrijestilište sa mogućim kapacitetom od preko 3,000.000 ikre pa je najveće mrijestilište u našoj državi. Prvobitno je bilo zasnovano samo kao mrijestilište sa jednim velikim ribnjakom za držanje rasplodnih pastrva i par manjih ribnjaka, a tek se posljednjih godina izgradnjom novih ribnjaka razvilo u veliko ribogojilište, koje se još izgrađuje. Danas već ima 19 ribnjaka po 500—600 m² površine a dubokih 1.50—1.80 m. Uz zgradu mrijestilišta uređena je i hladnionica na električni pogon za čuvanje svježe hrane.

Glavna je zadaća toga ribogojilišta da proizvađa što više ikre i mlađa domaće pastrve za nasad pastrvskih voda, kojima obiluje Dravska banovina. U tu svrhu uzgaja potočnu pastrvu i križanku između potočne i jezerske pastrve, koja navodno vrlo dobro uspijeva u ribnjacima a i u otvorenim vodama. Od ovih se vrsti proizvađa najviše ikre, koja se u stadiju kad dobije očne pjege šalje u udaljenije krajeve za nasad voda, dočim se u bliže predjele šalje već razvijen mlađ. Godišnjaka za nasad uzgaja se još razmjerno malo, jer uslovi za njihov uzgoj obzirom na množinu prirodne hrane nisu povoljni.

Ovako veliko ribogojilište može se uzdržavati samo velikim troškovima. Da se namaknu potrebna sredstva za uzdržavanje i mogućnost što jeftinije produkcije mlađa za nasad voda počelo se uzgajati u većem opsegu i pastrve za jelo, koje se mogu u onom kraju sa obiljem ljetovališta dobro unovčiti, u nadi da će se utrškom od prodane ribe moći ribogojilište samo uzdržavati bez pomoći od banovine. U tu se svrhu uzgaja i kalifornijska pastrva. Ta se osnova vidi i po programu uzgoja za g. 1935 po kojem će se ove godine uzgojiti 500.000 kom. ikre, 400.000 kom. mlađa i 30.000 godišnjaka potočne pastrve i križanke, a kalifornijske 60.000 ikre, 80.000 godišnjaka i 4.000 kg odrasle za jelo. U programu je toga ribogojilišta da se produkcija znatno poveća i to na 4,000.000 ikre svih triju uzgajanih vrsti pastrva i 25.000 za prodaju za jelo. Tome se cilju nastoji uprava ribogojilišta pod vodstvom vrijednog upravnika šum. savj. g. Rejca da što više približi te ima nade da će ga na kraju godine i postići. Tada bi to ribogojilište uz obilnu produkciju ikre i pastrva za nasad moglo da prodaje ikru po cijeni od 30 Din za 1000 kom. Danas su još cijene znatno više i to za ikru (1000) 80 Din, za mlađ (1000 kom.) 140 Din, a za godišnjake prema veličini 1—1.50 i 2 Din po komadu.

Željeni maksimalni program produkcije ne može da to ribogojilište samo postigne jer su prirodne prilike za uzgoj godišnjaka u tako velikoj količini dosta loše pošto nema dovoljno potrebne prirodne hrane. Da se taj nedostatak nadoknadi izgrađeni su pomoćni ribnjaci u okolici Ljubljane, koji obiluju prirodnom hranom i u tima bi se odgajalo mlađ do godišnjaka i prenašalo u ribogojilište za daljnji uzgoj a ujedno i za nasad voda. Odrasle pastrve dobro uspijevaju na tome ribogojilištu a hrane se ribom i to bjelicama iz Bohinjskog Jezera i konjskim mesom. Hrana se daje samo sirova, a prije se kuhala pa su rezultati hranjenja sa tom kuhanom hranom bili vrlo loši prema sadašnjim.

Potrebnu ikru dobiva u prvome redu od rasplodnih pastrva, koje se uzgajaju u najvećem ribnjaku. Od tih dobiva 1,500.000 kom. ikre. Osim toga lovi se za vrijeme mriještenja pastrve u rijekama Ribnici i Mostnici kod Bohinjskog Jezera, tamo izmrijesti i ikru prenaša u mrijestilište. U te vode dolaze na mrijest i jezerske pastrve (Trutta lacustris) iz Bo-

hinjskog Jezera pa otuda potječu križanke, koje su možda i čiste odnosno još posve nerazvijene jezerske pastrve. Ove se, izgleda, dadu lakše uzgajati u ribnjacima od potočne pastrve pa ih se i u većoj količini uzgaja za nasad. Budući da one brzo rastu, gotovo kao i kalifornijske, to postoji tendencija da bi se njih uzgajalo i za jelo umjesto kalifornijske. To bi svakako dobro bilo jer je meso križanka tečnije pa bi se dalo i bolje unovčiti. Da li su te križanke podesne i za nasad manjih pastrvskih voda pokazat će praksa, ali mislim da se one neće moći održati u malim vodama već će seliti za obilnijom hranom u veće vode. Stoga mislim da bi bolje bilo da se male vode nasađuju samo čistom potočnom pastrvom iz onih malih voda, a da se tu križanku nasađuje samo u velike salmonidske vode i uzgaja u ribogojilištima.

Daljnja jedna zadaća toga ribogojilišta je da uzgaja stručni podmladak za vođenje salmonidskih ribogojilišta. U tu se svrhu namjerava osnovati tamo ribarsku školu za koju se i prostorije već izgrađuju. Do sada su uzimani samo pojedinci u praksu, ali je odziv, pogotovo onih, koji bi se ljubavlju posvetili tome, bio vrlo slab.

2. R i b o g o j i l i š t e u B u k o v j u k o d C e l j a. To je vrlo mlado ribogojilište, osnovano tek 1931 god. a vlasnik mu je g. Zangger, veletrgovac iz Celja. Smješteno je u lijepoj dolinici u vrhu koje izvire jaki potok i taj snabdjeva vodom cijelo ribogojilište.Ta je dolina bila vlasništvo jednog samostana, koji je tamo postojao u srednjem vijeku i imao ribnjake, kojih je kasnije posve nestalo, a sada ih je novi vlasnik na novo izgradio. Prostorno je to najveće naše salmonidsko ribogojilište jer zaprema površinu od 3.5 ha. Ribnjaka ima na toj površini razmjerno malo samo 10, ali su veliki i najveći ima preko 1 jutra. Ti veliki ribnjaci u kojima se razvija mnogo prirodne hrane služe samo za uzgoj godišnjaka potočne pastrve, križanke i glavatice. Mrijestilište je dosta maleno a ima kapacitet od samo 300.000 kom. ikre. Osim toga ima i vrlo veliku ledanu za čuvanje svježe hrane i uređenu klaonicu.

Ovo ribogojilište, iako je osnovano na čisto trgovačkoj bazi, uzgaja u svojim velikim ribnjacima čisto prirodnim uzgojem bez umjetne hrane najbolje godišnjake domaće pastrve i glavatice. Poradi toga je ta riba za nasad voda vrlo dobra, zdrava i otporna pa joj je i cijena znatno veća. Osobito se dobro unovčuje mlade jednoljetne glavatice (Salmo hucho) koje se prodaje po 4 Din komad.

Osim domaćih pastrva uzgajaju se kalifornijska i križanka za jelo. Te se u drugoj godini uzgajaju u malim ribnjacima gdje se intenzivno hrane umjetnom hranom, ponajviše konjskim mesom.

U god. 1933/34, kad je bilo još u izgrađivanju, uzgojeno je oko 35.000 kom. godišnjaka a od toga 15% glavatica, 20% potočnih pastrva, 25% križanki a ostalo kalifornijskih pastrva. Sva ta produkcija osim one za potrebe daljnjeg uzgoja brzo je rasprodana.

Rasprodane pastrve za dobivanje ikre uzgajaju se u jednom ribnjaku a djelomično love i u potoku. Križanke su donesene sa Vrpskog Jezera u Austriji (Wärter-See). Ikra glavatice dobiva se samo od glavatica, koje se love za vrijeme mriještenja u Savinji, na mjestu odmah izmrijeste i puste natrag u vodu, a oplođenu ikru prenaša u mrijestilište na daljnji uzgoj do godišnjaka, koji se upotrebljavaju samo za nasad voda.

Umjetno hranjene ribe za jelo uzgojeno je u god. 1933/34 samo par stotina kg, ali se ta produkcija kasnije povećala pa smo ove godine imali i u Zagrebu na prodaju živu pastrvu iz tog ribogojilišta.

(Nastavit će se.)

ZDRAVKO TALER, ZAGREB

TURIZAM I RIBOLOV*

Poznato je, da u naše primorske krajeve nije za vrijeme austrijske vlasti zalazilo toliko stranaca, kao danas, kad prihod od turizma t. j. od posjetnika Primorja, koji dolaze iz inozemstva i iz naših drugih krajeva, dosiže već ogromne milijunske sume. Prihod od turizma postao je vrlo važan faktor našeg narodnog gospodarstva.

Iz ove činjenice treba da naučimo kako ćemo iskoristiti, ako ih još ima, i druga slična vrela za narodnu privredu.

Uporeďivanjem naših prilika s onima u skandinavskim zemljama, Finskoj, Engleskoj, Njemačkoj i drugima prekomorskim možemo doći do zaključka, da u nas postoji još jedno izdašno vrelo narodne privrede, koje nije dovoljno iskorišćeno, a to je t. zv. ribarski turizam.

Engleska je najjača zemlja u pogledu posjetnika za naše krajeve, a za njom dolazi Njemačka. U Engleskoj je ribarski sport vrlo raširen i zbog toga su tamo sve vode, koje se mogu upotrijebiti za dobar sportski ribolov, a to su u prvom redu salmonidske vode, u rukama financijski jakih ljudi, koji dozvoljavaju ribolov samo ograničenom krugu svojih prijatelja ili daju dozvole uz vrlo visoke cijene. Jedan Englez je rekao, da je mnogo jeftinije putovati u Jugoslaviju i ovdje provesti u ribolovu mjesec dana, nego pribaviti dozvolu ili uzeti u zakup dobru ribolovnu vodu u Engleskoj.

---

*) Na ribarskoj konferenciji u Zagrebu održao je g. Zdravko Taler referat pod gornjim imenom. Povodom ovog referata, odnosno povodom predloga Saveza ribarskih društava Savske banovine, ušla je u rezoluciju tačka XI o unapređenju turizma i sportskog ribolova, o čemu govorimo posebno u našoj rubrici »Turizam i ribolov« u ovom broju. Zbog zanimljivosti i važnosti ovog pitanja donosimo i sam referat (u skraćenom obliku).

Ovo je poznato zemljama, koje imadu dobre salmonidske vode. Na primjer u Skandinaviji su zbog toga salmonidske vode izdane u zakup Englezima, koji putuju i po svim zemljama svijeta u svrhe ribolovnog sporta te imaju cijelu literaturu vodića i uputa u kojim zemljama ima dobre prilike za ribolov. Razumije se, da su to većinom ljudi, koji raspolažu sa jačim financijskim sredstvima.

Slični su odnosi s Njemačkom, gdje ima na stotine hiljada organizovanih sportskih ribara, od kojih mnogi dolaze u obzir kao posjetioci naših krajeva u svrhu ribarenja. Uopće ribarski sport je u zapadnim zemljama vrlo razvijen i po broju pripadnika snažan, dok su kod nas prilike ribarskog sporta tek od oslobođenja počele da se popravljaju i razvijaju.

Kad nas ima u Savskoj, Dravskoj, Drinskoj, donekle i u Dunavskoj banovini nekoliko ribarsko-sportskih društava, koja agilno rade na tom polju, ali dakako, bez općeg plana i bez sistematskog rada na cijelom području Jugoslavije, ne možemo očekivati znatne uspjehe u razvoju ribarskog turizma, koji kod nas nije dobio još ni svoje ime i koji je nedavno tek kršteni imenom »ribarski turizam«.

A sada da vidimo, kakvi su kod nas preduslovi za razvoj ribarskog turizma i uopće ribarskog sporta i što može narodna privreda da očekuje iz tog vrela prihoda.

Narodna privreda će imati od ribarskog turizma stalan prihod, ako iskoristimo prirodne preduslove i ako povedemo potrebnu propagandu. Prihodi ne će biti više slučajni, sporadični kao danas, jer bismo mogli postići da k nama dolaze hiljade stranaca zbog sportskog ribolova, dok danas dolaze samo u ograničenom broju.

U drugim zemljama, koje crpe korist od ribarskog turizma, polažu važnost i na to, da se domaćim sportskim ribarima, koji putuju iz jednog kraja u drugi, pruži također prilike za ribarenje, a to treba i mi da činimo.

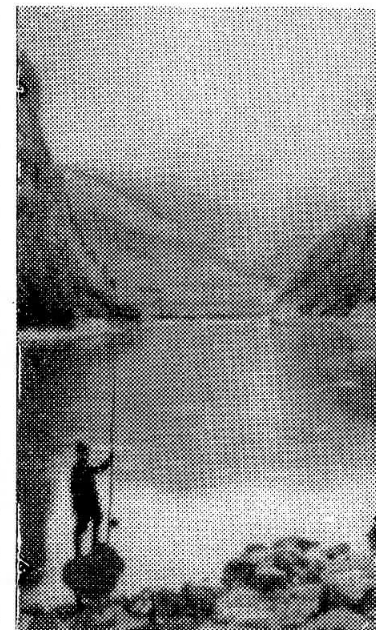
Za ribarski turizam treba dobrih i lijepih voda i treba onih ribljih vrsta, koje mogu da privuku ljude iz daljine. Iako se ribarenje razvija na svakoj vodi i svaka riba može da posluži kao objekat sportskog ribolova, ipak ima takvih ribljih vrsta, koje se smatraju izuzetno dobrim sportskim ribama. To su u prvom redu salmonidi. U našoj zemlji ima obilje salmonidskih vrsta i to nam je glavni temelj za razvijanje ribarskog turizma. Imamo nadalje u našem Jadranu mnogo ribljih vrsta, koje također mogu u tu svrhu da posluže. Salmonidskim ribama osobito se ističu dravska, savska, vrbaska, drinska, zetska i vardarska banovina.

Brojem vrsta, koje možemo iskoristiti za ribaski turizam vrlo smo bogati. Nema u Evropi zemlje, koja bi mogla pružiti toliko plemenitih salmonidskih vrsta ribarskim turistima, kao što je Jugoslavija. Prema tri-četiri vrste salmonida u drugim zemljama, mi možemo postaviti

preko 10 naših s mnogo neispitanih i vrlo zanimljivih suvrsta. Mi imamo pored opće poznate potočne pastrve (Trutta fario) mladice (Salmo hucho) i lipana (Thymallus vulgaris) još i naše znamenite mekousne (Trutta obtusirostris), glavatice (Trutta genivittata), imamo znamenitog zetskog lipijena za koga još ne znamo, da li je to Trutta letnica ili što drugo. Imamo ohridske pastrve na dalekom jugu, koje su osobito zanimljive. U prvi red treba da stavimo pastrve iz naših ponornica, za koje je opaženo da rastu neobično brzo i dostižu znatnu težinu i krupnoću. To su pastrve iz Ogulinske Mrežnice, Like, Gacke, Sturbe i Šuice, u zapadnoj Bosni, Zete kod Nikšića i t. d.

Ovo je tako bogat materijal za razvijanje ribarskog turizma da možemo mirne duše reći: Mi ne znamo da cijenimo ono što imamo, a ne znamo i nismo do sada znali da to iskoristimo, dakako u pravoj mjeri i na pravi način.

Prva je vrijednost plemenitim vrstama riba ona cijena, koju mogu postići na tržištu. Ta je katkada vrlo niska, usprkos prvoklasne kvalitete. Druga vrijednost je sportsko-ribarska cijena, koja je neodređena, ali daleko viša od tržne vrijednosti, a može se formulirati u ovoj rečenici: Naše plemenite ribe iz manjih planinskih salmoidskih voda, koje su podesne za ribarski turizam, ne smiju se jeftino prodavati po provincijskim tržištima za neznatnu cijenu, kada možemo te ribe ostaviti u vodi i načiniti od njih jako privlačno sredstvo za ribarske turiste, kako naše domaće tako i inostrance.

Ribar na planinskoj rijeci

Troškovima za ribarske sportske dozvole, nabave ribarsko-sportskog pribora, putne troškove, opskrbu i sve ostale izdatke, koje čine ribarski turisti, te ribe mogu da budu plaćene daleko više nego što ćemo za njih dobiti na tržištu.

Dakle u tome je dvostruka vrijednost naših plemenitih riba i mi treba da se ugledamo u primjer skandinavskih i drugih zemalja te da naše vode i ribe prikladne za ribarski turizam iskoristimo u smislu navedenih smjernica.

Isto možemo činiti i s našim morskim ribama, jer se stranci zanimaju za sportski ribolov na Jadranu i dužnost bi nam bila da osnivanjem ribarsko-sportskih društava uzduž Primorja oživimo sistematsku propagandu za ribarski sport i ribarski turizam na Jadranu, jednako kao i na našim slatkim vodama.

U tom radu međutim nikada ne treba zaboraviti da strance možemo voditi samo na one vode gdje ima dosta ribe i gdje nije uništena dinamitom ili nezakonitim ribolovom.

UNAPREĐENJE RIBARSTVA

ZABRANA IZVOZA RAKOVA. Ministarstvo finansija odjeljenje carina, zabranilo je izvoz rakova od 16 oktobra do 15 juna svake godine i izdalo naređenje svima carinarnicama da ne vrše izvozne ekspedicije u to vrijeme. Zabrana izvoza izdana je na osnovu naredbe g. Ministra poljoprivrede, da se raci ne smiju loviti od 15 oktobra do 15 juna.

UVJERENJA ZA SUDJELOVANJE NA LICITACIJAMA ZA ZAKUP VODA. Ministarstvo poljoprivrede dostavilo je svima banskim upravama slijedeće riješenje:

Gospodin iMnistar poljoprivrede pod brojem 88.746/34 od 14 marta tek. god. izvoleo je doneti sledeće rešenje, na osnovu objašnjenja g. Ministra finansija br. 54.150 od 25 XII 1934 god.

1. Da se u uslove za licitaciju ribolovnih voda, gde pravo ribolova pripada državi ili samoupravi, ima uvek uneti odredba da se licitacijama prepuštaju samo lica ili ustanove koje donesu uverenje nadležnog sreskog načelstva o podobnosti i sposobnosti za vršenje ribolova.

2. Sreska načelstva će takova uverenja izdavati ribarskim zadrugama, čiji su članovi ribari ili takovim savezima, udruženjima zatim ribarima koji vrše ribolov za prodaju i kojima je to jedino zanimanje, najzad i licima koja se bave ribolovom za prodaju i ako im to nije jedino zanimanje.

3. Ovo rešenje ne odnosi se na ribolovne vode, koje imaju čisto sportsko-ribarski karakter, niti na vode u kojima se vrši veštačko gajenje riba.«

Prednje vam se dostavlja radi znanja i saopštenja zainteresovanima. Načelnik Odelenja za stočarstvo: Dunić v. r.

Kr. banska uprava Savske banovine uputila je pod Br. 21.523—III — 1935 od 29 marta o .g. ovo naređenje svima sreskim načelstvima i gradskim poglavarstvima, da ga proglase uobičajenim putem i da pozovu sve ribolovne ovlaštenike da se kod izdavanja ribolovnih voda u zakup, drže ovih propisa.

ZA NAŠU RIBU NAŠA IMENA. Prigodom propagandnog ribarskog sajma u maju o .g. u Zagrebu, posjetiocima je besplatno dijeljen letak s narodnim imenima morskih i slatkovodnih riba. Letak je izrađen po odluci Pripremnog odbora, a štamala ga je Jadranska Straža u Splitu. Imena morskih riba (i drugih morskih životinja) sredio je g. dr. Tonko Šoljan, kustos Biološko-oceanografskog instituta u Splitu, a imena slatkovodnih riba g. Zdravko Taler, urednik »Ribarskog vjesnika« u Zagrebu. Uz imena riba štampan je na letku još i ovaj apel građanima:

Sramota je upotrebljavati u vlastitoj kući tuđinske nazive riba, kad naš narod ima i upotrebljuje za njih krasne nazive, što im ih je najvećim dijelom sam dao, a drugim ih je dijelom u drevnoj prošlosti prihvatio od naroda čiji je teritorij zauzeo kao i od susjednih naroda, te ih već tada prilagodio svom jeziku. (Za morsku ribu takvi posvojeni i prilagođeni nazivi pretežno su starogrčkog porijekla). Ribari među sobom upotrebljuju gotovo isključivo slavenske ili odavna poslavenjene nazive. Na gradskim ribarnicama promijene ribari svoj imenik riba, jer građanstvo iz neznanja ili iz afektacije traži od njih ribu pod tuđinskim i iskrivljenim imenima. Ribar-trgovac prilagođuje se traženju kupaca, pa se tako naš bogat i lijep narodni imenik riba danas iznakazuje i to riječju i natpisima na ribarnicama, u novinama i u jelovnicima naših ugostiteljskih radnja. To nam nikako ne služi na čast, pa svaki građanin Jugoslavije treba da postupi najodlučnije da se ta sramotna pojava iskorijeni, i to naročito iz naših gradova, jer se u njima i rodila.

Ovaj rječnik imena riba, rakova i mekušaca neka posluži kao vodič u toj akciji. On sadrži najpoznatije vrste, koje se redovno kupuju na našim ribarnicama; od njihovih naziva uzeti su u obzir samo najobičniji, a preporučeni su (srednja rubrika) samo najbolji i najrašireniji. Naučni nazivi dodani su da se nesumnjivo utvrde vrste, na koje se odnose imena, pa da se tako olakša i nadzor ljudima od nauke, nastavnicima i inteligentnijim ribarima sportašima. Naučite sami ispravne nazive naših riba! Tražite ribu na ribarnici našim lijepim imenima! Zahtijevajte i od drugih da budu u tome disciplinovani! Opominjite u tome ribara, kojemu ste sami iznakazili imenik riba! Tražite najodlučnje od gostioničara da u jelovnicima poštuje naše nazive riba! Ako ne pokazuje volje da tome udovolji, izbjegavajte njegovu ugostiteljsku radnju! Kritikujte iznakažene nazive riba, kad ih opazite u novinama, reklamnim natpisima i kinematografima!

RAKOLOV U VRBASU je dozvoljen i prošle je godine dosta velika količina izvežena. Šumska uprava u Jajcu izdala je prošle godine izvoznice na 10.000 kom. Raci su odlični, tečni i veliki. Razvijaju se dobro napose u Vrbasu, dok su u Plivi sitniji, a interesantno je, da se njihovo presvlačenje u Vrbasu i Plivi ne zbiva u isto vrijeme — valjda uslijed razlike u temperaturi vode, tako, da se raci u pritocima Plive koja je mnogo hladnija, skoro mjesec dana ranije počinju presvlačiti od onih u Vrbasu!

To presvlačenje u Vrbasu počima svake godine oko Ivan-dana i traje oko 5—6 nedjelja, pa je čudno, zašto je Banska uprava u Banjaluci dozvolila lov tek kada su mekani, dok Primorska banovina u istom Vrbasu nekoliko kilometara na više dozvoljava lov već u januaru na mužjake, a na ženke kasnije! Ovo pitanje trebalo bi malo i sa stručne strane, a obzirom na zaštitu rasploda proventilirati.

U okolici Bugojna i D. Vakufa vršene su pri izvozu prošle i pretprošle godine tolike zloupotrebe pri lovu u svakom pogledu, da je stanje rakova posve upropašteno, njihov opstanak tamo doveden u pitanje, pa je Šumska uprava Bugojno ove godine morala zabraniti svaki lov rakova. — I-ć.

PROMJENA LOVOSTAJE ZA RAKE. Kr. banska uprava Savske banovine (Poljoprivredno odjeljenje) izdala je svim sreskim načelstvima i svim gradskim poglavarstvima pod Broj: 28804/III-1935 od 8 maja o. g. slijedeću naredbu: »U svrhu unapređenja gojidbe i prometa sa slatkovodnim racima (Astacus leptodactylus et fluviatilis) a u skladu propisa § 27 Zakona o ribarstvu u slatkim vodama od 6 IV 1906. Kr banska uprava Savske banovine propisuje slijedeće: 1. Određuje se na području Savske banovine lovostaja za slatkovodne rakove obojeg spola (Actacus leptodactylus et fluviatilis) ponovno u vrijeme od 1 oktobra pa do 15

maja. 2. U vrijeme otvorenog lova spomenutih rakova t. j. od 16 maja do 30 septembra dozvoljava se lov i promet samo sa onim racima obojega spola, kojima duljina od oka do kraja repa iznosi najmanje 9 cm. Ulovljeni raci ispod ove mjere, imadu se odmah vratiti u vodu, iz koje su izvađeni. 3. U vrijeme otvorenog lova t. j. od 16 maja pa do 30 septembra dozvoljava se sa područja Savske banovine izvoz rakova obojega spola, propisane veličine. 4. Zabranjuje se u području Savske banovine svaki lov i promet uopće sa racima u vrijeme lovostaje t .j. od 1 oktobra pa do 16 maja bez obzira na spol, veličinu i porijeklo rakova. Prekršitelje ove naredbe naslov će najstrože kazniti u smislu § 65 i 66 Zakona o ribarstvu u slatkim vodama od 6 IV 1906. a osim toga će rake ulovljene ispod propisne mjere zaplijeniti i ispustiti u najbližu prikladnu javnu vodu. Jednako je i sa racima ulovljenim i zaplijenjenim u prometu u vrijeme lovostaje. Ovim riješenjem stavljaju se van snage odredbe ove Kr. banske uprave od 8 II 1932 broj 4549-III-1932, od 19 V 1933 broj 37326-III-1933. i od 14 VI 1934 broj 41176-III-1934 u predmetu gornjem samo u onom dijelu koji govori o propisanoj lovostaji i izvozu rakova. — Po ovlaštenju bana v. d. načelnika Poljoprivrednog odjeljenja: Dr. ing. B. Turina.

Kraljevska banska uprava Savske banovine u Zagrebu, Poljoprivredno odjeljenje. Broj: 27804/III-1935. Predmet: Kao napred. Zagreb, 8 maja 1935. — Svim Predstojništvima Gradske policije, Upravi policije, Zagreb, Gradskom poglavarstvu, tržnom otsjeku, Zagreb, Svim Kr. direkcijama šuma, Svim Direkcijama šuma imovnih općina, Zavodu za primijenjenu zoologiju Savske banovine, Zagreb, Savskoj Financijskoj direkciji, Zagreb, Zagrebačkom ribarskom društvu, Zagreb, Ličkom ribarsko-udičarskom društvu, Gospić. — Na znanje u vezi ovostranih raspisa od 19 V 1933. broj 37326-III-1933 i od 14 VI 1934. br. 41176-III-1933 u istom predmetu. — Po ovlaštenju bana v .d. načelnika Poljoprivrednog odjeljenja Dr. Ing. B. Turina.

ZAKLJUČCI RIBARSKE KONFERENCIJE U ZAGREBU. Ribarska konferencija na kojoj su učestvovali prestavnici svih grana morskog i slatkovodnog ribarstva iz cijele zemlje, održana 14 i 15 maja o. g. prigodom ribarskog sajma Zagrebačkog Zbora u Zagrebu, nakon iscrpnog raspravljanja o svima glavnim pitanjima morskog i slatkovodnog ribarstva, došla je do slijedećih zaključaka:

I. Konferencija ističe u prvom redu neophodnu potrebu organizovanih naučno-ribarskih ispitivanja Jadrana i naših slatkih voda, i smatra ih nužnom osnovom za sve mjere unapređenja morskog i slatkovodnog ribarstva. Za to je potrebno da Kr. vlada ukaže najveću potporu i zakonsko osiguranje Oceanografskom institutu u Splitu kao i da banovinskom hidrobiološkim stanicama i ustanovama na slatkim vodama materijalno osigura što opsežniji rad.

II. Da bi se postigla što stručnija organizacija ribarske službe hitna je i bezuslovna potreba da se na našim univerzitetima, u prvom redu na poljoprivrednim fakultetima, nastavi iz ribarstva, naročito slatkovodnog obrati mnogo veća pažnja nego dosada. U cilju da se dobije stručno spreman ribarski pomoćni personal kao i da bi se omogućilo usavršavanje ribara i njihovo podizanje treba organizirati specijalne tečajeve iz ribarstva.

III. Podizanje proizvodnje ,kako na moru tako i na slatkim vodama, zahtijeva da se provedu moderne metode ribolova i gajenja riba i drugih korisnih životinja. U tom cilju je neophodno potrebno da se osiguraju što jeftiniji krediti kod jedne od državnih novčanih ustanova za nabavku i usavršavanje ribarskih alata za povećanje i motoriziranje ribarske flotile, kao i za podmirivanje drugih ribarskih potreba. Osim toga je osobito nužno da se uprosti postupak pri nabavci pogonskog i rasvjetnog materijala iz inostranstva.

IV. U cilju podizanja prinosa tekućih voda i jezera, potrebno je osigurati sistematsko i dovoljno poribljavanje, u prvom redu pastrvskih voda.

V. Osjeća se apsolutna potreba da se poveća potrošnja ribe u zemlji. Za to je nužno:

1. Da se podignu ribarnice i hladionice u našim većim gradskim centrima kako na morskoj obali tako i u unutrašnjosti.

2. Da se u cilju olakšanja prometa morske i slatkovodne ribe što prije snize prevozne tarife prema već podastrtom prijedlogu tarifskog odbora Generalnoj Direkciji drž. željeznica.

4. Da se provede sistematska i intenzivna propaganda konzuma morske i slatkovodne ribe u svim većim gradovima u zemlji.

VI. Da se izvozu svježe i prerađene slatkovodne i morske ribe pogoduje svim srestvima naime:

1. Da se prilikom sklapanja ili revizije trgovačkih ugovora sa stranim zemljama osigura dovoljan kontingent i otstrane sve druge administrativne teškoće i teritorijalna ograničenja za uspješan izvoz.

2. Da se pri reviziji konvencije o pomorskom ribolovu sa Kraljevinom Italijom obrati veća pažnja interesima našeg morskog ribarstva, nego što je bilo dosada, vodeći specijalnog računa o našoj trgovini ribom.

VII. Da se u cilju reguliranja ribolovnih propisa na graničnim slatkim vodama što prije pristupi sklapanju ribarskih konvencija sa susjednim državama.

VIII. Da se ribljoj industriji stvore odgovarajući preduslovi za njen razvitak i uspješan plasman njenih proizvoda u zemlji i na strani.

IX. Da se podupiranju i unapređenju ribarskog zadrugarstva, kako slatkovodnog tako i morskog obrati najveća pažnja, uz efikasnu kontrolu.

X. Da država nađe mogućnosti za obavezno osiguranje ribara.

XI. Da se radi unapređenja turizma i prometa stranaca obezbijedi i favorizira sportski ribolov kako na pogodnim mjestima mora, tako i na pojedinim slatkim vodama glavnih turističkih oblasti.

XII. Konferencija stoji na gledištu, da je donošenje modernog zakona, kako za morsko tako i za slatkovodno ribarstvo i organizacija ribarske uprave, jedno od najprešnijih pitanja.

T U R I Z A M I R I B O L O V

RIBARSKA KONFERENCIJA U ZAGREBU ZA SPORSTKI RIBOLOV. Tačka XI rezolucije ribarske konferencije glasi:

»Da se radi unapređenja turizma i prometa stranaca obezbijedi i favorizira sportski ribolov kako na pogodnim mjestima mora, tako i na pojedinim slatkim vodama glavnih turističkih oblasti.«

Sportski ribari, kao i njihova društva i klubovi, uvijek su radili

požrtvovno i neumorno na unapređivanju ribarstva od kojeg ne vuku nikakve koristi za sebe. Na žalost nam je poznato, da su baš ribarsko-sportska društva u nekim krajevima nalazila kod nadležnih na tako malo razumijevanja da je uslijed namjernog stavljanja nepotrebnih zapreka, čak i opstanak pojedinih društava došao u opasnost. U gornjoj rezoluciji mogu sportski ribari naći priznanja za svoj dosadanji požrtvovni rad, kao i zadovoljštinu za zlonamjerno spriječavanje razvoja ribarskog sporta. Istodobno u toj rezoluciji treba da sportsko-ribarska društva i njihovi savezi nađu novu potporu za izradu zajedničkog sistematskog programa rada za podizanje sportskog ribolova i pomaganje ribarskog turizma.

Zasluge sportsko-ribarskih organizacija u općem radu na unapređenju ribarstva u mnogim našim banovinama, ne bi se mogle lako nabrojiti na ovom malom prostoru. Posebno su važne zasluge za osnivanje i podizanje ribarske štampe, ribogojstva i zaštita riba pa nema sumnje. da razvoj ribarskog turizma može naći najviše pomoći upravo kod ovih društava, koja su dobrovoljno preuzela tu dužnost. Najbliža budućnost će pokazati znakove rada i donijeti prve rezultate.

RIBARSKO SPORTSKO KRSTARENJE PO JADRANU. U našoj dnevnoj štampi pojavila se je vijest, da je povodom propagandnog ribarskog sajma i ribarske konferencije u Zagrebu započeto na više strana sa raznim korisnim akcijama, među ostalim, da se sprema ribarsko sportsko putovanje od Splita do Kotora i natrag. Ovo krstarenje priređuje Centrala ribarskih zadruga u Splitu zajednički sa ribarskom zadrugom »Nehaj« u Omišu. Preko ovog ljeta će se izvršiti niz ribarsko-sportskih krstarenja po Jadranu ribarskim parobrodom »Nehaj« sa trajanjem od 14 dana i to sa slijedećim programom:

1 dan: Iz Splita duž poljičke obale preko Sv. Martina, Krila, Dugog rata, za Omiš (ušće Cetine), zatim preko Rogoznice, Mimica u uvalu Vrulju, te duž prekrasnih šumovitih plaža preko Brela, Baškavode, Promanje u kupalište Makarska.

2 dan: Dalji put preko Tučepa, Podgore, zatim u veoma samotne vode, čije obale malo kada posjećuje strana noga; prolazi se mimo Igrana, Živogošća, Gradca, mimo ušća Neretve u Mali Ston, staro planinsko gnijezdo u dubokoj tišini prirode. Gojilište kamenica (oštriga) i daganja.

3 dan: Šetnja do solane u Velom Stonu (20 min.), nastavak vožnje duž sjeverne obale poluotoka Pelješca, mimo Drača i Crkvica u Trpanj, gdje radi mali tvornica sardina.

4 dan: Prosljeđuje se iz Trpnja preko Dube i Lovišta na južnu obalu Pelješca, ulazi u veličanstveni Korčulanski Kanal, koji je opkoljen visokim šumovitim planinama. Tu su ubava odmarališta Viganj, Kučište i Orebić, a glavno mjesto je Korčula, isto tako znamenita svojim umjetničkim blagom kao i svojom prirodnom ljepotom.

5 dan: Kroz mnoštvo malih otočića prolazi se mimo kamenoloma sela Vrnika, mimo idealnih plaža Lumbarde, zatim se posjećuju vinske stanice Trstenik i Žuljana, te se kroz tjesnac Veliki Vratnik prilazi dubrovačkoj rivijeri. Kupališta Slano, Bersečine, Trsteno, Zaton te otoci Lopud i Koločep. U veče se stiže u Dubrovnik.

6 dan: Razgledanje Dubrovnika, popodne izlet na otočić Lokrum.

7 dan: Nastavlja se vožnja duž dubrovačkih plaža mimo kupališta Kupari, Mlina, Srebrena i Cavtata, kod rta Oštra ulazi se u Boku Kotorsku. Najprije se posjećuje Hercegnovi.

8 dan: Ulazak u unutarnje dijelove Boke Kotorske, mimo manastira Savine, ljetovališta Zelenike i ratne luke Tivta, zatim kroz tijesnac »Verige« do otočića Sudurada i Gospe od Škrpjela, iza kojih se grupiše duž strme planine starodrevni patricijski gradić Perast. Odavde se nastavlja put do samog Kotora na dnu Lovćena..

9 dan: Odmor u Kotoru, prilika za izlet na Cetinje i Lovćen.

10 dan: Povratak na morsku pučinu, ribarenje preko cijelog dana, zatim se uzimlje pravac za veliki otok Mljet, iz historijskog sela Polača posjećuje se blisko jezero sa samostanom Sv. Marije.

11 dan: Polazi se prema južnoj obali otoka Korčule, dodiruju se male ribarske naseobine Brna i Trolučje, ulazi se kroz zapadnu uvalu otoka u Veluluku. Dalje ide vožnja u pravcu čuvenog ostrva Visa, čije su vode naročito bogate svakovrsnom ribom te se stiže pred veče u Komižu, glavno mjesto dalmatinskog ribarstva.

12 dan: U jutro se posjećuje Modra Špilja na Biševu, zatim se kreće sjeveroistočno prema Visu. Iz Visa se uzimlje pravac za Hvar.

13 dan: Obilazi se zapadni rt otoka Hvara, te se plovi najprije prema samostanu na ostrvu Šolti; dalje se dodiruju Veli i Mali Drvenik i ulazi se kroz gusti špalir sitnih otočića do starodrevnog Trogira.

14 dan: IzTrogira duž dražesne Kaštelanske rivijere prema Marjanu i Splitu, a usput se posjećuje i Oceanografski zavod na rtu Marjana.

Dani polaska iz Splita: 15 juna, 1 i 17 jula, 2 i 19 augusta, 4 i 19 septembra. Ukrcaj uslijeđuje prije podne ovih dana, a u 11.00 sati se otputuje. — Iskrcaj u Splitu u 18 sati zadnjeg dana putovanja. Cijena za vožnju, prehrana i krevet: Din 850. Prvo putovanje 750 Din.

Prijave prima Centrala Ribarskih zadruga u Splitu, »Putnik« i Izvršni odbor Jadranske Straže u Splitu, i to najkasnije 8 dana prije nastupa putovanja, da bi se učesniku moglo rezervirati mjesto na parobrodu i da bi na vrijeme bio obaviješten o tome. — Prilikom prijave treba uplatiti Din 250 u ime predujma, a ostatak se plaća prilikom ukrcaja.

Parobrod »Nehaj« je adaptiran za takva sportsko-ribarska putovanja, ima 138 tona, dužinu od 38 m, a stroj 180 konjskih sila. Na brodu se nalaze mreže i sav ostali ribarski alat, kojim se dnevno vrši ribolov. »Nehaj« može da primi 40 putnika, ima 2 velike spavaone (jednostavno ležište na madracima, potrebnim rubljem, jastucima i pokrivačima), jednu prostranu trpezariju, naprave za umivanje, W. C., prostorije za prtljag električnu rasvjetu, radio i t. d. Mogu i dame da putuju, jer su skupne spavaonice određene posebno za dame, a posebno za gospodu.

Hrana se sastoji iz tri obroka. Za doručak se dobiva: bijela kava, čaj ili mlijeko sa pecivom i maslacem (ili medom odnosno marmeladom). Za ručak: juha (predjelo), pečenje ili riba, prilozi, slatko (ili voće odnosno sir), te 2 deci vina. Za večeru: pečenje ili riba, prilozi, voće i 2 deci vina. Obzirom na stalno vrijeme jede se uvijek na palubi. Brodski buffet raspolaže hladnim jelima i pićem u svako doba, uz jeftine cijene.

Ljubiteljima ribolova na moru kao i prijateljima prirode preporučamo ovu priliku, koja je vrlo sretno zamišljena pa želimo pokretačima najbolji uspjeh.

Naš list je prvi otvorio rubriku »Turizam i ribolov« i, kao organ Zagrebačkog ribarskog društva i mnogih drugih ribarskih organizacija,

započeo javnu propagandu za sistematski rad oko unapređenja ribarskog turizma. Stoga sa osobitim zadovoljstvom donosimo program ovog prvog javno organizovanog ribarsko sportskog krstarenja po Jadranu i očekujemo da će sportski ribari iskoristiti ovu priliku.

ŠIPADOVA ŽELJEZNICA I TURIZAM. Sportska društva u Jajcu obratila su se Direkciji Šipada, da bi poput šetnih vozova drž. željeznice, dozvolio i na njegovoj pruzi izletne karte sa povlasticom u 50% ili bar uvađanjem IV klase, koje sada nema, a u interesu promicanja turizma, lova, ribolova, te razvijanju smisla za prirodne ljepote. Napose je ukazana pažnja na okolnost, da te povlastice ne budu vezane samo na jednu vrstu sporta, kao do sada ili na grupe uz izvjestan broj osoba, nego da se ta povlastica uz sportsku ili lovnu iskaznicu ili kartu protegne i na pojedina lica, jer će se tako uvijek više izletnika odlučiti na putovanje, nego li za prethodno dogovaranje, koje obično svršava negativno, pošto se nikad želje i interesi ili ciljevi pojedinaca ne poklapaju. Željeti je da ova akcija kod Direkcije Šipada naiđe na razumijevanje i uspjeh, da što prije stupi na snagu, pa da se ove ljetne sezone i osobe slabijeg stanja, a vezane cijele nedjelje na težak i nezdrav rad, uzmognu sa porodicom veseliti ljepotama prirode i oporaviti užitcima što ih takovi izleti daju. — I-ć.

JAJCE — JEZERO I POVLASTICA ZA BANJSKA MJESTA. Ovdje se u sportskim krugovima opaža znatno negodovanje što se od pozvanih nitko nije pobrinuo za to, da i Jajce bude uvršteno u red povlaštenih izletnih mjesta, akoprem je to prvorazredna turistička atrakcija i jezersko mjesto. Koliko bi to koristilo razvoju turizma, a i podizanju mjesta zaradom od turizma, nije potrebno ni dokazivati. Želiti je stoga, da bi mjerodavni i naknadno tu nepravdu uočili i popravili, kako bi i Jajce u nastupajućoj ljetnoj sezoni osjetilo blagodati ove saobraćajne mjere — I-ć.

PROPAGANDA ZA RIBARSKI SPORT U AUSTRIJI. Ministarstvo trgovine i saobraćaja u Austriij izdalo je propagandnu, moderno i ukusno opremljenu brošuru »Angelsport in Oesterreich«. Na 38 strana, sa 23 slike, dan je zbijen prikaz ribolovnih voda i nabrojene su glavne sportske ribe. Brošura je preko austrijskih konzulata i drugih ustanova besplatno raširena po raznim zemljama sa ciljem da u Austriju privuče strane goste na ribolov.

BALKAN HERALD O RIBARSKOM SPORTU U JUGOSLAVIJI. U majskom broju (Vol. 1 — No. 2) donijele su ove engleske novine, koje izlaze u Beogradu, članak o sportskom ribolovu u Jugoslaviji. Članak je sastavljen prema podacima iz brošure što ju sprema za štampu »Putnik« u Beogradu, kao prvu propagandnu brošuru o sportskom ribolovu za strance, a koju je napisao g. Zdravko Taler.

ZAKLJUČCI MEĐUNARODNE PROMETNE KONFERENCIJE U CRIKVENICI. Delegati željezničkih uprava Austrije, ČSR, Madžarske i Jugoslavije zaključili su da se za promicanje turizma u buduće prodaju u Njemačkoj također povratne vozne karte jugoslavenskih željeznica za sve postaje na Jadranu. Na to je pristala i ČSR. Uređeno je putovanje u skupinama po 8 osoba (prije 15) sa 30% popustom. Za povećanje robnog prometa se odsada daju u svim državama jednake olakšice za posjet velesajmova. Konačno je zaključeno da se mogu slati pošiljke robe do 100 kg težine Ovo važi osobito za industrijske proizvode i svježu ribu.

ZADRUŽNE RIBARSKE VIJESTI

SNIŽENJE CIJENA SOLI ZA RIBARE I UKIDANJE MONOPOLSKE TAKSE NA PETROLEJ ZA RIBARSKE SVRHE. Odlukom Uprave drž. monopola Pov. M. broj 160/I od 20 aprila 1935 god. oslobođen je petrolej za ribarske (i poljoprivredne) svrhe od monopolske takse. Odlukom iste uprave Pov. M. broj 164/I od 20 aprila 1935 god. snižena je (izjednačena) prodajna cijena soli za ribarske svrhe na 30 para 1 kg s tim, da se iz solane u Ulcinju, Pagu i Stonu izdaje i mljevena sol po istoj cijeni.

PROPADANJE RIBOLOVA NA DUNAVU I NEVJEROJATNE TEŠKOĆE RIBARA U BORBI ZA OPSTANAK. Središnja ribarska zadruga u Novom Sadu, kao Savez slatkovodnih ribarskih zadruga u državi, dostavila nam je opširne podatke o teškoj borbi, što je vode ribari na Dunavu i na drugim vodama. Donosimo u izvatku neke od ovih podataka za ilustraciju naših ribarskih prilika:

Današnji sistem davanja pod zakup ribarskih objekata na temelju pismenih ili usmenih licitacija za naše ribarstvo nije bio koristan. Licitacijama tih ribolovnih objekata, koji su većinom posjed Ministarstva financija i Ministarstva šuma i rudnika, moglo je pristupiti svako lice bez obzira dali je ribar ili nije. Važio je princip ko više nudi taj dobije vodu i pravo ribarenja. Naši ribari imali su samo dvije mogućnosti da dobiju ribarske objekte i to sudjelovanjem na licitacijama i uz najteže žrtve pokušavati dobiti ribolovne objekte, ili pak pustiti druge licitante da osvoje ribarske objekte, da se onda s njima pogađaju pod kojim bi uvjetima mogli ribariti. Prvi i drugi način ima svoje slabe strane, što više pretstavlja opasnost za ribare. Neorganizirani ribari imali su se podvrgavati svim uslovima koji su predviđeni za licitacije. Morali su doprinijeti dokaze, da su platili porez, da su u smislu zakona o državnom računovodstvu po zanatu ribari, da nisu bili kažnjeni zbog prekršaja ribolovnog zakona i t. d. Ostali licitanti, koji nisu bili ribari, imali su samo dakazati da su platili porez. Tek nakon energične i dugačke borbe sa strane Središnje ribarske zadruge uvedena je donekle praksa da i od ostalih licitanata traže gore navedena uverenja. Za primjer kako je postupano na štetu ribarstva prilikom ovakih licitacija navesti ćemo nekoliko slučajeva.

Jedna licitacija je bila raspisana za zakup oranice, livada i pripadajuće vode sa pravom ribolova. Tu vidimo dakle da se je radilo o jednom većem poljoprivrednom objektu kod kojega je ribolov i ako dosta velik, bio samo nuzgredni dio tog objekta. Razumije se samo po sebi, da je ovakav objekt bio namijenjen u prvom redu poljoprivrednicima, a ne ribarima. Zakupnik je počeo obično da se bavi ribolovom, ili je tražio lica koja su preuzela taj posao. Zakupnik je kod toga pazio u prvom redu na što veću korist. Ribar od zanata se je mogao samo uz najveće žrtve održati na tim objektima, a osobe drugih zanata, koje bi preuzele ovake objekte u eksploataciju, nisu se pridržavale zakonskih propisa u pogledu zaštite ribolova, jer uopće nisu imale pojma da postoje odredbe koje ribolov ograničavaju. Ovakvi ribolovni objekti u kratko vrijeme bili su sasvim iscrpljeni. Ribolovnih objekata koji su ispražnjeni zbog neracionalnog poslovanja ima sada dosta, i vlasnici pokušavaju davati ih pod zakup, ali u mnogim slučajevima bez uspjeha.

Drugi slučaj: Jedna opština u Srijemu posjeduje ribolovni objekat na Dunavu, kojega je do sada obično davala pod zakup ribarskoj zadruzi u istom selu. Dosadanja zakupnina iznašala je Din 25.000, ali sadanja situacija na ovim vodama je očajna, jer nema više one količine riba koja je bila pred 5 do 6 godina. Taj ribolovni objekat bio je preko 100 godina u rukama istih ribarskih obitelji, tri generacije ribarile su na tim vodama. One su svojim obavezama prema državi, opštini i zakupodavcu tačno odgovarale, opština je pak iz ovog objekta crpila dvostruku korist. Sa jedne strane primala je zakupninu a s druge opštinski prirez. Sa uvođenjem banovina razrezan je na taj objekt i banovinski prirez u visini od 25 % zakupnine. Posljedica toga je bila da su se ribari zadužili sa okruglo Din 60.000 Da bi se barem malo pomogla ta ribarska partija se je pretvorila u zadrugu i tako postigla oslobođenje od poreza i prireza. Pitanje banovinskog prireza još do danas nije riješeno. Otkada postoji zadruga platila je opštini u ime zakupnine dinara 47.065 a poreza i prireza je platila za prvu poslovnu godinu Din 12.265. Oslobođenje od dažbina dobila je tek u drugoj poslovnoj godini. Da prikažemo koliko je svaki ribar dobio u ime pripadajuće mu zarade moramo podvući, da je za 1934 godinu odobreno svakom ribaru dinara 2.807 što znači na dan i glavu Din 7.70. Opštinsko vijeće nije prihvatilo ponudu ribarske zadruge, koja se je kretala oko polovice prošlogodišnje zakupnine, nego je zaključilo, da se njena voda ima dati na polovicu stranim ribarima, koji će se tek naknadno prijaviti.

Jedna stara ribarska grupa docnije pretvorena u zadrugu prestala je funkcionirati iz jednostavnog razloga, što opštinsko vijeće koje se sastoji pretežno iz zemljoradnika ne može razumjeti kako i zašto je njihova voda izgubila svoju prijašnju vrijednost. Opštinsko vijeće je zaključilo dalje da će nadzirati ribolov putem članova vijeća. Da ovaj nadzor neće biti od koristi razumije se samo po sebi, jer će koštati dnevno Din 20 dnevnice za organa koji će ići nadzirati, a štetu će trpiti sama opština .

Još jedan interesantan slučaj ćemo navesti, da bi dokazali kako se postupa na licitacijama. Na jednu licitaciju prijavila se je ribarska zadruga zastupana po svojoj upravi, sa svim potrebnim dokumentima i pored ove još dva privatna lica. Od ovih je jedan bio pecač, dakle sportista, a drugi nije imao uopće nekog posla sa ribarstvom. Sportista nije se mogao iskazati dokumentima, da je platio porez i da je ribar od zanata i t. d. a drugi dokazao je sa uvjerenjem beogradske opštine, da je platio porez, ali nije uspjeo dokazati da je platio porez na ribarstvo. Pretsjednik komisije riješio je da taj gospodin može licitirati pošto je platio porez, ali prema čl. 91 zakona o državnom računovodstvu mora lice koje hoće prisustvovati licitaciji dokazati da je izučio taj zanat, a u protivnom slučaju ima ga komisija kao nepodobnog isključiti. U tom slučaju dogodilo se je da je taj treći licitant prikazao neko uvjerenje od komesara Ministarstva trgovine i industrije iz godine 1932 kojim se potvrđuje da je interesent poznati ribar. Kako se vidi izdala je ustanova, koja nema uopšte ništa posla sa ribarstvom uvjerenje o podobnosti za ribarski zanat. Tu baš leži najveća nepravda koja se čini ribarima: do danas naime nije tačno određeno ko ima izdavati ovakova uvjerenja. Ministarstvo poljoprivrede, u jednom svojem raspisu, tumači da bi bilo u prvom redu nadležno sresko načelstvo, jer će po novom ribarskom zakonu ova državna vlast voditi ribarski katastar. Ovo tumačenje komisija, koja je vodila licitaciju, nije prihvatila iz razloga što ribarski zakon još nije na snazi.

Baš ovih dana završila se je licitacija ribarskih objekata kod novosadske opštine. Na dan same licitacije prijavila su se 4 licitanta, Novosadska ribarska zadruga, jedna piljarica i dva zemljoradnika (bostandžije). Pred početak licitacije upozorio je pretsjednik Ribarske zadruge komisiju da postoje zakonski propisi po kojima se **ima održavati licitacija** i da svako lice, koje pristupi ima dokazati da je ispunilo izvjesne uvjete i da nije bilo kažnjeno zbog prekršaja ribarskog zakona. Pretsjednik komisije je izjavio da se ovi zakonski propisi ne tiču gradske opštine, jer ona može dati svoje vode najboljem ponuđaču. Pristupilo se je licitaciji, a rezultat je bio da je piljarica dobila vodu ma da nije ribar od profesije.

U Novom Sadu živi dosta veliki broj ribara od zanata koji su udruženi djelomično u ribarskoj zadruzi, koji po svom zanatu plaćaju porez i opštinski prirez, a ostali su, blagodareći sistemu davanja pod zakup voda sa strane opštine, bez posla. Tu nastaje sada pitanje dali su opštinske uprave podložne postojećim zakonima o ribarstvu i zakonu o državnom računovodstvu, koji tačno propisuje kako se ima postupati prilikom licitacije. Sadanji zakupnik-piljarica sigurno nema pojma o zakonskim propisima o zaštiti i unapređenju ribarstva i sigurno će davati ove svoje vode u podzakup. A baš to je jedna važna tačka naše borbe protiv današnjeg sistema, jer mi tražimo vodu za naše ribare i hoćemo otkloniti sve špekulacije, a osobito davanje voda u podzakup.

Uopće vode oko Novog Sada morale bi se spojiti u jednoj ruci jer danas postoje slijedeći posjednici. Od Zimovnika do petrovaradinske opštine pripada polovica Dunava i bare opštini Novog Sada. Druga polovica Dunava od Zimovnika do granice petrovaradinske, a od ove granice do Srem. Karlovaca u cijeloj širini pripada Šumskoj upravi u Vinkovcima.Na ovom objektu već 6 mjeseci zabranjeno je ribariti jer Šumska uprava je došla u sukob sa zakupnikom pošto nije platio zakupninu. Dalje posjeduje bivša opština petrovaradinska na desnoj i lijevoj strani Dunava bare, koje se nalaze iza korita, koje je, kako smo već naveli, državno. Dalje ima Komanda mjesta vode na površini ratnog otoka, koji leži na području bivše petrovaradinske opštine. Ti mnogi posjednici ne brinu se mnogo za red na ovim objektima, a posljedica toga je, da baš u neposrednoj blizini sjedišta Banovine vlada najveći nered na ribolovnim objektima. Tu bi se moralo dakle nešto preduzeti i to što prije da se uvede red.

Da su ribolovni objekti na Dunavu ispražnjeni i prema tome zakupnine previsoke vidimo najbolje ako usporedimo plaćanje zakupnina i prihode ribolova u prošloj godini. Zbog kratkog vremena i teških saobraćajnih prilika dovršeno je do sada samo 6 revizija ribarskih zadruga a rezultat ovih pregleda daje nam slijedeću sliku: Zakupnine ribolovnih objekata za ovih 6 zadruga iznašale su Din 173.257. Brutto prihod t. j. vrijednost ulovljene ribe bila je Din 231.730. Prema tome dakle iznaša višak lova nad zakupninom Din 58.437. Na prvi mah izgleda to dosta povoljno ,ali ako uvažimo da od ovog viška žive 162 ribarske obitelji kroz cijelu godinu, to je odviše malo, jer na jednog ribara sa njegovom porodicom otpada samo Din 361 za cijelu godinu. Ovih 6 ribarskih zadruga iskazale su koncem 1934 godine gubitak od Din 131.337 a u isti mah duguju ukupno Din 222.428 od koje svote otpada Din 113.196 na

zaostale zakupnine. Ako se pitamo zašto su se ribari zadužili, onda možemo ustanoviti da su u prvom redu kupovali hranu za svoje porodice, a tek u granicama mogućnosti i u krajnoj potrebi obnavljali su svoje alate. Tu mora doći do skorog preokreta, u protivnom slučaju propasti će za prehranu pučanstva ovaj lijepi i važan zanat.

DRUŠTVENE VIJESTI Z. R. D.

PROF. GJURO KAITNER, naš dugogodišnji i zaslužni član, koji je dugi niz godina bio društvenim tajnikom i urednikom našeg »Ribarskog vjesnika«, proslavio je u maju o. g. 35-tu godišnjicu svoga rada na naučnom i kulturnom polju. Naše društvo priključuje se brojnim čestitarima tim više što mu duguje hvalu za njegov kulturni rad u društvu, sa željom da još dugo uzmogne raditi na svom naučnom polju u korist našeg naroda.

PODZAKUP RIBOLOVA OD G. HAUERA. Upozoravaju se članovi, da naše društvo nije više ove ribolovne godine uzelo u podzakup pravo ribolova na Savi od zakupnika g. Hauera i to lijevu obalu od Savice do Rugvice. Stoga članovi nemaju više prava loviti na tom dijelu Save. Ujedno se upozoravaju članovi na čl. 9 (Dužnosti članova, tačka i) novih društvenih pravila koja glasi: ne smiju nabavljati ribolovne karte kod drugih društava, zakupaca i vlasnika ribolova na teritoriju grada i sreza Zagreba.

KARLOVAČKO RIBARSKO DRUŠTVO pritužilo se, da neki članovi našeg društva, koji polaze na ribolov na rijeku Kupu kod Ozlja i Kamanja, koju vodu drži u zakupu samo Karlovačko društvo, neće da se pokoravaju odredbama toga društva te se ustručavaju legitimirati čuvarima ribolova i prama njima se nepristojno ponašaju.

Upozoravaju se članovi, kad već idu prema sklopljenom sporazumu sa Karlovačkim ribarskim društvom u ribolov na tamošnje vode, da se pokoravaju propisima toga društva te se barem legitimiraju čuvarima, jer svojim nepristojnim ponašanjem kvare ugled našeg društva i prave samo vrlo loš utisak na naše bratsko Karlovačko društvo. To je društvo umoljeno da protiv svakog našeg člana, koji se ne ponaša korektno kao pravi športaš, najstrože postupi na vodi, a ujedno neka protiv njega podnese prijavu i našem društvu.

Upravni odbor ZRD zaključio je, da objavi istovremeno upozorenje članovima, da su na društvenim ribolovnim vodama poduzete i lanjske i ove godine jače i energične mjere za suzbijanje krađe ribe i ribolova bez dozvole. Na žalost je opaženo da neki članovi čine neprilike čuvarima i spriječavaju ih da svoju dužnost brzo i nesmetano obavljaju te vrše pregled legitimacija i drugi povjereni im nadzor. Zbog toga će biti potrebno, da se protiv ovakvih krivaca primjene najstrože odredbe predviđene pravilima i uputom za čuvare.

VAŽNO ZA ONE, KOJI U GOD. 1935 NISU VIŠE ČLANOVI. Od 1 maja 1935 teče nova ribolovna godina. Kao obično, tako će i ove godine stanoviti broj lanjskih članova odustati od vađenja iskaznice i ribolovnice, dok će mnogi na novo pristupiti društvu. Upravni odbor će svakome članu, koji nije dosada javio, da od 1 maja prekida članstvo, redovno slati Ribarski vjesnik i tko ga ne vrati smatra se pretplatnikom

te je dužan, ukoliko ne plati članarinu, podmiriti pretplatu za list kao i svaki drugi pretplatnik.

POZIV NA UPIS U OGULINSKU ZAJEDNICU. Neki su članovi izjavili želju da bi trebalo sniziti pristojbu za ogulinske vode od Din 100.— na Din 50.—. Međutim ovakvu odluku ne može odbor donijeti, dok se nezna koliko će biti učesnika za ogulinsku zajednicu, jer je dosadašnji prinos od Din 100.— određen za plaćanje udjela ZRD u zakupnini ogulinskih voda. Obzirom na to, da su te vode razmjerno vrlo dobre i da u njima žive tri naše plemenite salmonidske vrste (pastrva, lipan i glavatica-mladica), kao i obzirom na stvarne izdatke za zakupninu, iznos od Din 100.— nije previsok. Odbor će ipak udovoljiti želji članova i sniziti prinos, čim se javi dovoljan broj učesnika za ogul. zajednicu. Pozivaju se stoga članovi, koji žele loviti na ogul. vodama, da se jave kod blagajnika g. Vidovića što prije, kako bi se skupilo što više učesnika i kako bi mogao prinos biti što više snižen.

APEL NA SVE ČLANOVE ZAGREBAČKOG RIBARSKOG DRUŠTVA. Izgradnja našeg ribogojilišta na Lipovačkoj Gradni kraj Samobora dolazi u svoj konačni stadij. Znatnim radom i pregnućem Upravnog odbora sve su potrebne predradnje posvršavane. Zemljište od nekih 2400 četv. hvati sa preko 250 metara duljine, izmjereno je. Nacrti su izrađeni i pripravljeni. Dozvole za izgradnju objekata i vodogradnja u našim su rukama. Sve je u pripremi da se započne sa izgradnjom i radnjama na toku vode i da se tako ostvari naš cilj i podigne i sagradi naš spomenik koji će za mnoga vremena biti nama na čast a poznijim pokoljenjima na korist i ponos. Sve čeka na početak rada na zemljištu tek spremljeni troškovnici zaustavljaju nas u započimanju. Još nam treba posljednji napor, treba nam požrtvovne suradnje svega članstva da se namakne još potrebni dio novčanih sredstava, da uzmognemo još ove godine svršiti onaj dio programa izgradnje koji smo za ovu godinu zasnovali i odredili.

Naše lijepe vode gotovo su puste i mi ne nalazimo na njima pravog sportskog užitka i radosti. Samo obilnim i racionalnim nasađivanjem mogli bismo ovo jadno stanje naših voda popraviti. Stoga nam treba savremeno ribogojilište, u kojemu ćemo uzgojiti dovoljan broj godišnjaka, koje ćemo moći nasađivati u naše vode.

Da namaknemo nužna sredstva izdali smo društvene markice, koje su suradnjom sveukupnog članstva u dosta velikoj količini raspačane, pa molimo one članove, koji još nisu namirili iznose za primljene markice da svojoj dužnosti po mogućnosti što prije udovolje, jer namjeravamo početi sa gradnjom pa su nam sredstva potrebna. Nadalje smo izdali seriju od 16 kom. raznih razglednica naših voda, koje se još uvijek raspačavaju te preporučujemo članovima da se po mogućnosti svakom zgodom posluže, umjesto drugim, našim razglednicama koje raspačava naš blagajnik g. Vidović, Ilica 57.

Te dvije akcije, iako su uspjele, ne mogu nam dakako dati toliko sredstva koliko bi nam ove godine trebalo za gradnju našeg ribogojilišta. Troškovi izgradnje toga ribogojilišta kako ga je odbor zasnovao iznašat će oko 500.000 dinara, a ove godine namjeravamo sprovesti radove koji će stajati oko 200.000 dinara. U ovoj godini treba da izgradimo branu, dovodni kanal koji će opskrbljivati vodom mrijestilište i bazene, odvodni kanal uz cestu koji će odvađati vodu iz bazena i ujedno štititi naše naprave od eventualnih poplava, i napokon samo mrijestilište sa barem

3 bazena. Dosadašnjim radom odbora osigurano je za ovogodišnju gradnju oko 100.000 dinara, a neke su akcije još u toku. Sve to nije dovoljno da se izvrše naumljeni radovi, pa je dužnost sviju nas, da zajedničkom suradnjom još sakupimo iznos od 50.000 dinara, kako bi mogli ovogodišnji program faktično i izvesti. Jedan od najglavnijih načina kako bi došli do te svote je društvena lutrija sa srećkama, pa se u tom pogledu obratismo na Ministarstvo poljoprivrede, koje nam je svojim riješenjem br. 26.690 od 11 maja 1935 odobrilo da možemo izdati lutriju sa 12.000 srećaka svaka po Din 10.

Lutrija predviđa slijedeće zgoditke:

1 zgoditak po Din 5.000	Din	5.000
1 zgoditak po Din 2.000	Din	2.000
2 zgoditka po Din 1.500	Din	3.000
2 zgoditka po Din 1.000	Din	2.000
6 zgoditka po Din 500	Din	3.000
20 zgoditka po Din 250	Din	5.000
100 zgoditka po Din 100	Din	10.000
Ukupno 132 zgoditka u sveukupnoj vrijednosti od	Din	30.000

Ovogodišnja glavna skupština održana koncem februara uvidjela je važnost ove po odboru zamišljene akcije pa je honorirajući to donijela jednoglasni zaključak, da svaki član našeg društva ima da raspača najmanje 10 kom. srećaka a prepustila je odboru da odabere među članovima one, koji mogu u tom pogledu mnogo više učiniti pa da njima pošalje više srećaka na prodaju. Tim zaključkom je ujedno izražena sveopća želja skupštine, da svaki naš član surađuje na izgradnji ovog lijepog djela. Zato šalje odbor svakom članu pošiljku srećaka sa zamolbom, da sve poduzmu kako bi ih što prije među prijatelje i znance rasprodali, pa protuvrijednost srećaka najkasnije do 10 augusta čekom br. 38.858 priposlali odnosno predali našem blagajniku g. R. Vidoviću, Ilica 57. Neprodane srećke igraju u korist fonda za izgradnju ribogojilišta.

Očekujući pouzdano, da će svi članovi u smislu zaključka naše glavne skupštine pomoći odboru izdašnom suradnjom, jer bez suradnje sveukupnog članstva nemože biti uspješnog rada, molimo članove da po primitku srećaka odmah pristupe raspačavanju. — Upravni odbor.

IZVADAK IZ ZAPISNIKA SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA

Sjednica od 7 marta 1935. Na toj sjednici, prvoj iza glavne godišnje skupštine, održane 21 februara konstituirao se novi odbor pa su osim pretsjednika dra Dande te dvaju potpretsjednika Kopse i dra Katušića, kojih je imenično birala glavna skupština, izabrani ostali funkcionari i to: tajnik I prof. Josip Plančić, tajnik II Lujo Sunko, blagajnik I Rudolf Vidović,blagajnik II Danko Kargačin, urednik Ribarskog vjesnika Zdravko Taler, vođa ribolova Lujo Sunko, domaćin Gjuro Švehler i knjižničar Petar Giunio. U časni sud birani su: dr. Katušić, dr. Turković i Grivičić, a kao zamjenici: Burek i Gjurmanić. U disciplinski sud: dr. Katušić, Kopsa i Krivak.

Potpretsjednik g. Kopsa, koji je kao izaslanik ZRD prisustvovao sjednici ekzekutivnog odbora zajednice Društva ogulinskih športskih ribara i ZRD koja drži zajednički u zakupu sve vode u ogulinskom srezu, izvješćuje o zaključcima sjednice održane 23 II o. g. Iz tog se izvještaja vidi da je među ostalim zaključeno da se, pošto je broj članova ZRD upisanih u zajednicu spao od 24 na 16 a to najviše s toga razloga što su se mnogi služili samo dnevnim kartama za lov na vodama zajednice, ne izdavaju više ove godine članovima ZRD dnevne karte za lov na ogulinskim vodama, već svaki član ZRD, koji hoće da lovi na tim vodama mora da se upiše u zajednicu. Izdaci za uzdržavanje tih voda iznašali su u god. 1934/35 bez odbitaka utrška od dnevnih karata 9.212 Din. Te troškove snašaju oba društva zajednice prema broju članova, koji love na tim vodama.

Na predlog dr. Dande zaključeno je da se podnesu molbe za pomoć u svrhu izgradnje društvenog ribogojilišta kod Samobora Ministarstvu trgovine, odsjeku za turizam i Ministarstvu građevina.

Raspravljano je pitanje stavljanja pod zabranu potoka Lipovačke Gradne u svrhu prirodnog uzgoja rasplodnih pastrva za potrebe budućeg mrijestilišta pa je nakon odulje debate zaključeno da se stavi pod zabranu samo donji dio toka od Samobora do gostione Dumića, a na ostalom gornjem dijelu potoka smije se loviti pod tim uvjetom da pojedini član može tamo loviti samo 5 puta odnosno 5 dana u godini a u jednom lovnom danu smije uloviti najviše 5 komada pastrva od kojih ne smije ni jedna biti manja od 22 cm. Osim toga se i lovostaja za taj potok produljuje pa traje od 1 septembra do 28 februara. Uz donji, zabranjeni dio toka ne smije se nositi prut, montiran za ribolov.

Kao novi član društva primljen je g. dr. Marko Kožul, Ministar građevina.

Sjednica od 14 marta 1935. Raspravljano je o predlogu da li da se siromašnim članovima dozvoli obročno otplaćivanje članarine pa je zaključeno da se to ne može dozvoliti s toga razloga što bi većina uplatila samo prvi obrok da dobije lovne isprave a dalnje obroke nebi više uplatila.

Zaključeno je da se u zamjenu za potok Gradnu, kojeg je donji dio toka stavljen pod zabranu, dozvoli ribolov na cijelom toku potoka Medveščaka. Primljeni su novi članovi: Kleinhaus Franjo, Kos Antun, Kristan Franjo i Nussbacher Rajko.

Sjednica od 21 marta 1935. Zaključeno je: 1. Da na priredbi ribarskog sajma u Zagrebačkom zboru zastupa društvo pretsjednik dr. Danda i članovi odbora Taler i Plančić. 2. Da se moli g. Praunspergera iz Samobora da bi njegovi lovopazitelji čuvali i naše vode u okolici Samobora uz nagradu za svakog prijavljenog i presuđenog krivolovca. 3. Da ZRD pristupi kao član Saveza za promet stranaca u Savskoj banovini. 4. Da se mlađ potočne pastrve iz mrijestilišta na Kraljičinom Zdencu nasadi u ove vode: Breganu 20.000 kom., Kupčinu i Slapnicu 20.000 kom., Lipovačku Gradnu 10.000 kom., potoke na sjevernoj strani Zagrebačke Gore 5.000 kom,, a isto toliko i u potocima na južnim obroncima te 5.000 kom. u vode vlastelinstva Mokrice. 5. Da se umoli tržno nadzorništvo neka zaplijenjene rake prepusti našem društvu da ih nasadi u javne vode. Primljeni su novi članovi: Pick Dragica, Pollak Antun i Vodušek Franjo.

Sjednica od 28 marta 1935. Zaključeno je da se uzme u zakup pravo ribolova od vlastelinstva Rakitje g. Medakovića kod Podsuseda, ako cijena zakupa ne bude previsoka. Za pregovore se ovlašćuje potpretsjednik g. Kopsa. Nadalje da se jednogodišnje glavatice, koje se goje na Kraljičinom Zdencu polove i nasade u Savu kod Brežica.. Primljeni su novi članovi: Grahor Ljudevit, Gottlieb Alfred, Horvat Franjo, Jakovljević Ema, Jelenčić Ivan, Malcat Franjo, Mišak Josip, Sušnik Josip, žand. major i Vuković Stjepan.

Sjednica od 4 aprila 1935. Raspravljeno je pitanje zabrane ribolova na svim potocima Plitvičkih Jezera pa je zaključeno da se zamoli Direkciju šuma na Sušaku, koja je izdala tu zabranu, neka dozvoli od 1 marta do 30 septembra i na pritocima ribolov gostima, koji tamo dolaze radi sportskog ribolova. Nadalje je zaključeno da se preuzme ribolov zemljišne zajednice Lučko, koje nam je dodijelila Kr. banska uprava na temelju naše ponude za 300 Din godinšje zakupnine. Da se uputi pretstavka Kr. banskoj upravi u Zagrebu neka spriječi prodavanje na zagrebačkom ribljem trgu onih riba koje su u lovostaji, a za koje se prodavaoci iskazuju uvjerenjem da potječu iz »zatvorenih voda« jer se time izigravaju propisi zakona o lovostaji. Na intervenciju našeg društva obećao je g. načelnik saobraćajnog otsjeka Direkcije željeznica u Zagrebu da će popularni vlakovi, koji će kretati u smjeru Sušak, Split i Slovenija stajati na svakoj stanici, na kojoj žele naši članovi, koji se voze tim vlakovima izaći, ali se te stanice moraju javiti prometnoj upravi jedan dan prije polaska popularnog vlaka. Primljeni su novi članovi: Ivanac Dragutin, Kasun Mirko i Šarić Milivoj.

Sjednica od 11 aprila 1935. Kr. banska uprava u Zagrebu daje našem društvu pripomoć od Din 40.000 za izgradnju ribogojilišta u Samoboru uz uvjet da god. 1937 dade taj banskoj upravi 20.000 kom. jednogodišnjih potočnih pastrvica za nasad voda, pa je zaključeno da se sa zahvalom primi ta pomoć a i obaveza. Nadalje je zaključeno da se dade prof. Telaru iz Zagreba na njegovu zamolbu 200 kom. mlađa pastrve iz Kraljičinog Zdenca za nasad potoka Steklenika kod Petrinje. Da se nabavi od ribnjačarstva u Crnoj Mlaci 300 kg somića po cijeni od 1 Din kilogram za hranu pastrva na Kraljičinom Zdencu i 300 kg šarančića za nasad rijeke Save, ako će cijena biti povoljna. Pošto su čuvari ribolova na Savi Moše Martin i Jelić Stjepan otkazali službu čuvara zaključeno je da se otkaz njihov primi i namjesti nove čuvare ribolova na Savi kod Zagreba. Da se ove godine ne naruči ikra glavatice za uzgoj godiš-

njaka, već da se uonom ribnjaku na Kraljičinom Zdencu, u kojem su se dosada uzgajale glavatice, nasadi ove godine mlađ potočne i kalifornijske pastrve. Da se primi predlog Poljoprivrednog odjeljenja Kr. banske uprave u Zagrebu, kojim se povjerava našem društvu nasad jednogodišnjih pastrvica i mlađa iz banovinskog ribogojilišta u Turković Selu. Primljeni su novi članovi: Bogičević Vladimir, Dvořžak Maks i Hršak Dragutin.

Sjednica od 25 aprila 1935. Prema izvještaju odbornika g. Hercoga izmriješteno je na Kraljičinom Zdencu 5 kom. ženki kalifornijske pastrve koje su puštene opet u jedan ribnjak u kojem ima još 26 kom. te pastrve u veličini od 12—15 cm. Primljeni su novi članovi: Fischer Vjekoslav, Frljak Stjepan, Huber Gjuro, Krašovec Oto, Lahonšek Josip, Lednički Ivan, Mladić Antun, Mihalinec Antun, ing. Simek Zdenko iz Brna i Stany Rudolf.

Sjednica od 2 maja 1935. Raspravljeno je pitanje podzakupa prava ribolova na vodama zakupnika ribolova na Savi Hauer Juliusa st. pa je zaključeno, pošto g. Hauer neće da snizi godišnju zakupninu od 2250 na 2000 Din, koliko mu društvo nudi za ovu godinu, da se taj podzakup napusti i članovi obavijeste da ne idu više u ribolov na te vode. U zamjenu za te vode uznastojat će se da se uzmu u zakup vode zemljišne zajednice Jakuševac. Zaključeno je da se uputi molbu Kr. banskoj upravi u Zagrebu neka zabrani zakupnicima i vlasnicima prava ribolova da izdavaju dozvole za lov onim ribarima, koji nemaju drž. ribolovnice. Nadalje je zaključeno da na ribarskom kongresu koji će se održati u Zagrebu 14 i 15 maja o. g. kod rasprave o novom ribarskom zakonu g. Kopsa iznese u ime našeg društva zahtjev da se u novom zakonu sportskim ribarskim društvima posveti više pažnje nego što je to bilo u dosadanjem projektu toga zakona, koji nimalo ne favorizira sportska društva. Na predlog dra Dande zaključeno je da se otkupi namještaj u našim društvenim prostorijama, i to 4 stola 2 fotelja i 1 rolo-ormar. Primljeni su novi članovi: Edelsbacher Roman, Hustrin Mato, Krnjaić Antun, Šljivac Dragutin, Trusk Mihajlo, Vajdić Dragutin.

Sjednica od 16 maja 1935. Raspravljeno je pitanje pismenog protesta, koji je predan odboru sa potpisom od 48 članova i kojim traže da se ukine zabrana lova na potoku Lipovačkoj Gradni, pa je na predlog dra Dande, koji je pobijao sve navode protesta protiv zabrane i obrazložio izaslanicima nezadovoljnika potrebu te zabrane, zaključeno da zabrana ostane na snazi.

Prema izvještaju dra Dande sa njegovog puta u Beograd ima nade da ćemo dobiti pomoć za izgradnju ribogojilišta od Ministarstva trgovine i industrije kao i Ministarstva poljoprivrede. — Zaključeno je da se u septembru o. g. priredi zabava u zajednici sa Savezom ribarskih društava Savske banovine u korist izgradnje ribogojilišta. — Namješten je novi čuvar ribolova na Savi kod Zagreba Tiburcije Crnečki, lugar zem. zajednice Čeki. — Primljeni su novi članovi: dr. Belaj Stjepan, dr. Barišić Milan, Boršo Ivan, Golubić Antun, Herc Mirko, Palinić Ivan i Vedrina Gjuro.

Sjednica od 23 maja 1935. Dr. Danda izvješćuje da je Ministarstvo poljoprivrede odobrilo našem društvu da smije održati lutriju u korist izgradnje ribogojilišta. U savezu s time predlaže da se odmah pristupi organizaciji lutrije i dadu štampati srećke, koje će se prodavati po 10 Din komad. U smislu zaključka glavne skupštine poslat će se svakom članu po 10 komada srećaka da ih otkupi i raspača. Ujedno se ima sastaviti apel, koji će se poslati svim članovima skupa sa srećkama. Srećke će poslati svim rib. društvima u Savskoj banovini kao i raznim podružnicama. Nadalje je zaključeno da se uputi molbu Ministarstvu poljoprivrede za pomoć u svrhu izgradnje ribogojilišta. — Primljeni su članovi: Lahtnit Rudolf, Res Antun, industrijalac, Špun-Strižić pl. Tomislav i Ungar Zvonimir.

OBAVIJEST UREDNIŠTVA

OD OHRIDA DO LJUBLJANE. Nastavak članka morao je izostati zbog nedostatka prostora u ovome broju. Molimo čitaoce da to uvaže.

Glavni i odgovorni urednik: Zdravko Taler, Zagreb, Erdedijeva ul. 1. — Izdavač i vlasnik: Zagrebačko ribarsko društvo Zast. pretsjednik Dr. Edo Danda, Zagreb, Zvonarnička 9 — Tisak Zaklade tiskare »Narodnih Novina«, Zagreb. — Za tiskaru odgovara Vladimir Kirin, Zagreb, Dežuličeva ul. 2.

RIBARSKI VJESNIK

Izlazi u 12 brojeva godišnje uz pretplatu od Din 50.—, a za članove organizacija, koje su ga imenovale svojim organom, po posebnom sporazumu, iznosi godišnja pretplata Din 36.— godišnje i plaća se preko tih organizacija. Novac se uplaćuje na čekovni račun Zagrebačkog ribarskog društva broj 38.858. Rukopisi, kao i sva pisma za uredništvo i upravu lista, šalju se na adresu urednika: Zdravko Taler, Zagreb, Erdedijeva ul. 1. Rukopisi se ne vraćaju. Oglasi po cijeniku.

Glavni i odgovorni urednik: Zdravko Taler, Zagreb, Erdedijeva ul. br. 1 — Izdavač i vlasnik: Zagrebačko ribarsko društvo (Zast. pretsjednik Dr. Edo Danda, Zagreb, Zvonarnička 9) — Tisak Zaklade tiskare Narodnih Novina u Zagrebu — Za tiskaru odgovara Vladimir Kirin, Deželićeva ul. 2